Betaalvereniging Nederland

Trendrapport betalingsverkeer 2030

Duiden en gidsen binnen een steeds complexer speelveld

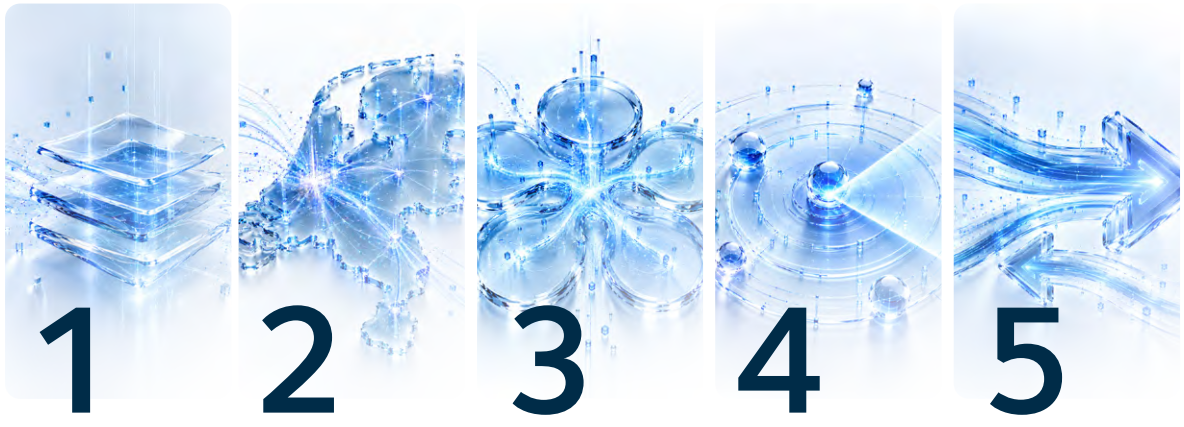
Powered by connective payments.

Trendrapport betalingsverkeer 2030

Duiden en gidsen binnen een steeds complexer speelveld

Betaalvereniging Nederland

Inhoud

Inhoud

1 Introductie	7
2 Het Nederlandse betalingsverkeer vandaag	11
3 Vijf ontwikkelingen die de toekomst van het betalingsverkeer bepalen	21
4 Trendradar: impact op de betaalmarkt richting 2030	51
5 Strategische scenario's voor het betalingsverkeer	55
6 Bijlagen	63

Ontwikkeling 1
Technologie verandert betalen

Ontwikkeling 2
Macht verschuift in de waardeketen

Ontwikkeling 3
Operationele risico's nemen toe

Ontwikkeling 4
Europa zet meer in op integratie en autonomie

Ontwikkeling 5
Maatschappij bepaalt de randvoorwaarden

Voorwoord

Doel van dit rapport
Dit rapport verkent hoe het Nederlandse betalingsverkeer zich richting 2030 kan ontwikkelen. Het signaleert trends en schetst een aantal scenario's. Hiermee kunnen marktpartijen, beleidsmakers en sectorvertegenwoordigers hun voordeel doen bij beleidsbepaling en strategische keuzes.

Aanleiding
Velen beschouwen het betalingsverkeer in Nederland als een van het best functionerende in Europa. Consumenten en bedrijven kunnen rekenen op een breed toegankelijk betalingsverkeer met goede digitale betaaloplossingen en een hoge mate van betrouwbaarheid tegen relatief lage kosten. Deze sterke positie is het resultaat van tientallen jaren samenwerking tussen banken, betaalinstellingen, infrastructuurpartijen, beleidsmakers, toezichthouders en andere stakeholders.

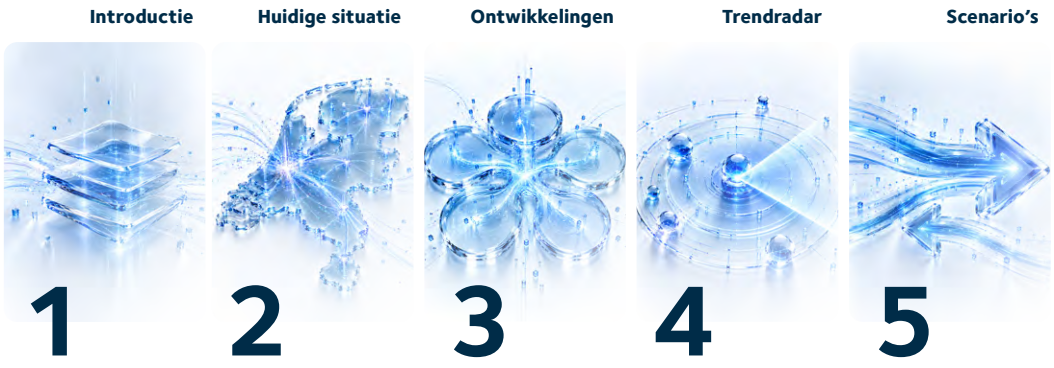
De omgeving waarin het betalingsverkeer opereert, verandert ondertussen fundamenteel en in hoog tempo. Nieuwe technologieën en digitalisering beïnvloeden de manier waarop consumenten betalen en hoe financiële dienstverlening wordt aangeboden. Europese integratie, de opkomst van internationale technologieplatformen en geopolitieke ontwikkelingen zorgen daarnaast voor nieuwe afhankelijkheden en verschuivende machtsverhoudingen binnen het betaalecosysteem.

Deze ontwikkelingen bieden kansen voor innovatie, gebruiksgemak, efficiëntie en dienstverlening over grenzen heen. Tegelijk zorgen ze voor uitdagingen voor de sector en bestaande betaaldienstverleners. Waar de nadruk lange tijd lag op het ontwikkelen van efficiënte en gebruiksvriendelijke betaaloplossingen, gaat de discussie nu (ook) over de inrichting van het achterliggende ecosysteem. Dit roept vragen op rondom invloed, samenwerking, publieke belangen en economische houdbaarheid.

De komende jaren hoeft Nederland het betalingsverkeer niet opnieuw uit te vinden. De uitdaging is om de sterke uitgangspositie van Nederland te behouden en verder te versterken. Dat moet gebeuren in een speelveld dat internationaler, digitaler en complexer wordt.

Onderzoeksmethodiek
De analyse baseert zich op deskresearch, expertinterviews en validatiesessies. Hiervoor analyseerden de onderzoekers meer dan 25 nationale en internationale rapporten, beleidsdocumenten en marktstudies. Daarnaast hielden zij 10 interviews met experts: vertegenwoordigers van banken en Europese betaalinitiatieven, juridische experts, toezichthouders en marktpartijen. Hiermee combineert dit rapport inzichten uit bestaande literatuur met actuele praktijkervaringen uit de sector.

Voorwoord

Leeswijzer

Het rapport bouwt zich op van de huidige situatie naar een toekomst in 2030. Hoofdstuk 2 beschrijft hoe consumenten en bedrijven in Nederland vandaag de dag betalen en wat het huidige Nederlandse betalingsverkeer kenmerkt. Dit hoofdstuk gaat ook in op de organisatie van de Nederlandse betaalmarkt en de partijen die daarin actief zijn. Hoofdstuk 3 beschrijft de belangrijkste ontwikkelingen die het betalingsverkeer de komende jaren kunnen veranderen. Deze ontwikkelingen komen samen in 13 trends. Deze trends hebben een lage, gemiddelde of hoge impact. Sommige trends spelen al snel, andere pas over enkele jaren. Dit mondt uit in een trendradar in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 schetst aan de hand van vier thema's een aantal scenario's richting 2030.

1

Introductie

1 Managementsamenvatting

Het Nederlandse betalingsverkeer is op dit moment zeer efficiënt en betrouwbaar. De komende jaren staan ons flinke veranderingen te wachten o.a. door technologische ontwikkelingen, Europese invloeden en verdere internationalisering. De centrale uitdaging verschuift van het optimaliseren van afzonderlijke betaaloplossingen naar het organiseren van een toekomstbestendig ecosysteem. Daarbij moeten voortdurend vier belangen in balans blijven:

- internationale schaal versus nationale invloed,
- innovatie versus stabiliteit,
- marktwerking versus publieke belangen,
- maatschappelijke verwachtingen versus economische houdbaarheid.

Nederland beschikt hiervoor over een sterke uitgangspositie dankzij een traditie van samenwerking tussen marktpartijen in verschillende onderdelen van de keten die ook concurrenten van elkaar kunnen zijn (coöpetitie) en door het verbinden van publieke en private belangen.

Het betalingsverkeer vandaag

Nederlanders betalen digitaal, direct en via meerdere kanalen. Contactloos betalen is de standaard voor toonbankbetalingen, iDEAL/Wero domineert online en realtime betalen is de norm. Contant geld blijft relevant voor toegankelijkheid en weerbaarheid. Achter het dagelijkse betaalgemak schuilt een steeds internationaler en gespecialiseerder ecosysteem, met een groeiende rol voor techbedrijven zoals Apple en Google en internationale spelers (Visa, Mastercard, Klarna, Revolut). Dankzij samenwerking behoort de Nederlandse markt tot de kostenefficiëntste van Europa, al is de winstgevendheid van het betalingsverkeer al decennialang een zorgpunt voor relevante spelers in het betalingsverkeer.

1 Managementsamenvatting

Voornaamste ontwikkelingen
Vijf ontwikkelingen bepalen het betalingsverkeer richting 2030:

1. Betalen verdwijnt verder naar de achtergrond door wallets, embedded finance, AI en digitale identiteit, met nieuwe vragen over privacy, toestemming en aansprakelijkheid.
2. Macht en waardecreatie verschuiven naar partijen die de klantrelatie en data beheersen, terwijl banken en betaalinstellingen verantwoordelijk blijven voor infrastructuur, compliance en risico's.
3. Internationalisering en open finance vergroten de schaal en complexiteit van de keten. Operationele risico's, cyberdreigingen en fraude nemen daardoor toe, terwijl regelgeving hogere eisen stelt aan weerbaarheid. AI biedt tegelijkertijd kansen voor automatisering, fraudedetectie en cyberbeveiliging.
4. Europa zet in op integratie, onder meer via Wero, de Europese identiteitswallet, de digitale euro en Europese infrastructuren.
5. Regelgeving bepaalt steeds sterker en proactiever hoe de markt zich ontwikkelt. De hogere verplichtingen vergroten de kosten en maken expliciete afspraken nodig over inclusie, contant geld, veiligheid en continuïteit.

Strategische opgaven
Hieruit volgen vier strategische opgaven.

1. Nederland moet invloed behouden door vroegtijdig en actief deel te nemen aan Europese besluitvorming en standaardisatie.
2. Samenwerking moet op de tweede plaats opnieuw worden georganiseerd in nationale, Europese en publiek-private netwerken, bijvoorbeeld rond fraude, cybersecurity en weerbaarheid.
3. Verder moeten publieke belangen worden vertaald naar duidelijke normen, verantwoordelijkheden en financieringsafspraken.
4. Ten slotte is een duurzaam economisch model nodig. Ook partijen die profiteren van klantdata, distributie en aanvullende dienstverlening moeten bijdragen aan de kosten van infrastructuur, compliance, veiligheid en toegankelijkheid.

Conclusie
Het Nederlandse en Europese betalingsverkeer verandert de komende jaren, waardoor de Nederlandse positie en belangen onder druk kunnen komen te staan. Toch kan Nederland ook richting 2030 tot de best functionerende betaalmarkten van Europa blijven behoren en een sterke bijdrage leveren aan het Europese betalingsverkeer. Daarvoor zijn invloed, samenwerking, borging van publieke belangen en economische houdbaarheid essentieel. Dankzij zijn sterke uitgangspositie en lange samenwerkingstraditie biedt deze verandering niet alleen uitdagingen, maar ook kansen om de Nederlandse positie te versterken. Dit vraagt de komende jaren om gerichte investeringen in de Nederlandse invloed in Europa.

2

Het Nederlandse betalingsverkeer vandaag

2 Het Nederlandse betalingsverkeer vandaag

Dit hoofdstuk beschrijft de huidige situatie van het betalingsverkeer in Nederland [1]. We kijken eerst naar hoe consumenten en bedrijven vandaag de dag betalen. Vervolgens gaan we in op de inrichting van het onderliggende ecosysteem. Ten slotte verkennen we de kenmerken waarmee Nederland zich momenteel internationaal onderscheidt. Deze invalshoeken vormen het vertrekpunt voor een analyse in hoofdstuk 3, waarin we mogelijke ontwikkelingen in het betalingsverkeer tot 2030 schetsen.

2.1 Nederlanders betalen digitaal, direct en via verscheidene kanalen

Nederland behoort tot de meest gedigitaliseerde betaalmarkten van Europa [2]. Contactloos betalen is de standaard aan de kassa. Online winkelen is goed geïntegreerd in het dagelijks leven. Direct (real-time) betalingsverkeer vormt het fundament onder vrijwel alle transacties [3]. Tegelijkertijd bewegen de meeste consumenten moeiteloos tussen fysieke en digitale kanalen [4]. Samen maken zij het Nederlandse betalingsverkeer tot een digitaal, direct en steeds meer geïntegreerd systeem.

Contactloos betalen is de standaard aan de kassa

Het grootste deel van de dagelijkse betalingen vindt nog altijd plaats aan de fysieke kassa. In 2025 werden in Nederland circa 7,1 miljard kassabetalingen gedaan, met een totale waarde van circa EUR 185 miljard.

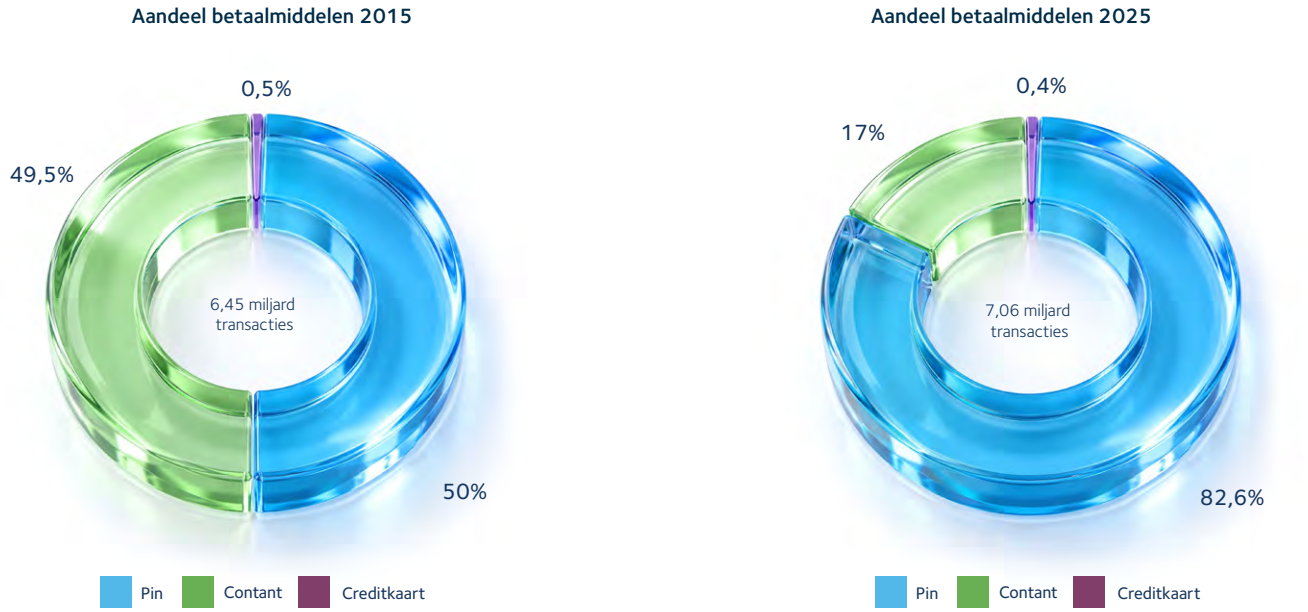
Consumenten zijn de afgelopen twintig jaar heel anders gaan betalen. Waar contant geld in 2010 nog goed was voor circa 65% van alle toonbankbetalingen, is contactloos betalen inmiddels de dominante betaalvorm: in 2025 werd 78% van alle betalingen aan de fysieke kassa contactloos afgerekend. Betalen aan de toonbank met een smartphone of smartwatch is nu bijna net zo gebruikelijk als contactloos betalen met een fysieke betaalpas, met respectievelijk 47% en 48% van alle pinbetalingen.

Ondanks deze digitalisering blijft contant geld relevant: in 2025 werd nog altijd 17% van alle kassabetalingen contant afgerekend. Cash wordt vooral gebruikt voor kleinere bedragen (tot €15) en in specifieke situaties. Bovendien vervult cash een bredere maatschappelijke functie op het gebied van toegankelijkheid, inclusiviteit en operationele weerbaarheid.

"Wij realiseren ons vaak niet hoe ver Nederland voorloopt als je het vergelijkt met andere landen."

1. Alle in dit hoofdstuk genoemde feiten en cijfers zijn afkomstig uit de volgende bronnen, tenzij anders vermeld: statistieken van De Nederlandsche Bank, Thuiswinkel Markt Monitor 2025 van Thuiswinkel.org en de factsheet betalen van de Betaalvereniging Nederland.
2. DNB, publicatie "Cash nog steeds populair in Europa, maar gebruik neemt verder af", Nederland laagste in gebruik cash in 2024: 22% van transacties t.o.v. 52% gemiddeld in Europa. Uitspraak op basis van recentste tweejaarlijks onderzoek ECB naar betaalgedrag in Europa, publicatie 19 december 2024: Digital payments continue to rise, albeit at a slower pace; cash remains a key payment method.
3. Betaalvereniging Nederland, kennisdossier Instant Payments, "Nederland liep in Europa voorop in de ontwikkeling van Instant Payments. In 2019 introduceerden de grootste banken gezamenlijk deze betaalvorm. Inmiddels is het de standaard voor nagenoeg alle losse overboekingen binnen Nederland".
4. NPO Radio1, Interview prof. Kitty Koelemeijer: "Fysieke winkels die zich aanpassen aan het digitale tijdperk floreren".

Figuur 1: Aantal toonbanktransacties naar betaalmiddel [5]

iDEAL domineert al jaren in een gevarieerd online betaallandschap

Naast de gevestigde online betaalmiddelen zijn er verschillende alternatieve betaalvormen, zoals achterafbetaalmiddelen en wallets. Die zorgen voor een divers online betaallandschap.

Nederlandse consumenten kunnen kiezen uit veel betaalmiddelen en -producten. De belangrijkste zijn: iDEAL (de voorloper van Wero, zie hoofdstuk 3.4), creditkaarten, debitkaarten, wallets (zoals PayPal, Apple Pay en Google Pay), SEPA-machtigingen en achteraf betalen (o.a. Klarna, Riverty en Billink).

iDEAL is dominant met een aandeel van 71% bij alle online aankopen. Creditkaarten volgen, op ruime afstand, op de tweede plaats met 8% marktaandeel.

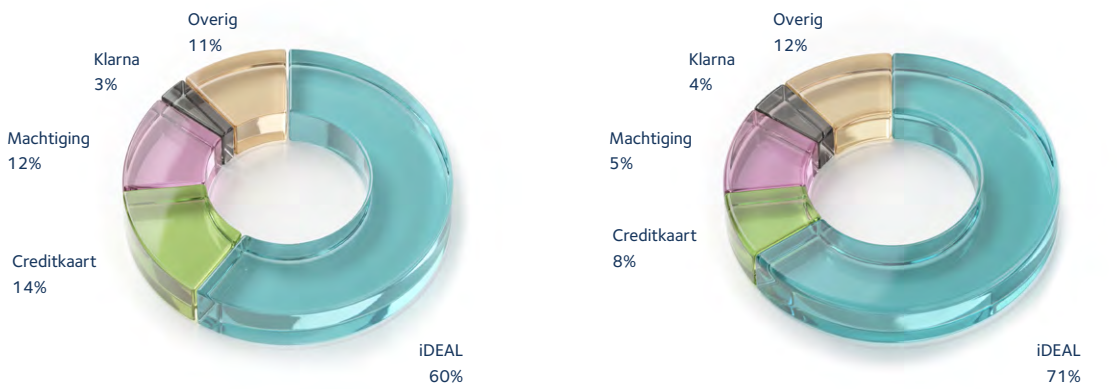
In 2025 werden online aankopen het vaakst gedaan via een laptop of pc, goed voor 45% van alle online aankopen. De smartphone volgde op korte afstand met 41%.

Opgeslagen betaalgegevens maken online betalen eenvoudiger

Consumenten hoeven bij online aankopen steeds minder vaak handmatig betaalgegevens in te voeren. Digitale wallets, webwinkels, abonnementsdiensten en digitale platformen (zoals Uber en Bol) bewaren betaalgegevens vaak veilig voor hergebruik. Hierdoor wordt betalen in toenemende mate geïntegreerd in de online klantreis. Click to Pay is hiervan een voorbeeld.

5. Betaalvereniging Nederland, "Feiten en Cijfers 2025".

"Nederland fungeert vaak als testmarkt voor nieuwe betaalinnovaties."

Figuur 2: Marktaandeel betaalmiddelen online aankopen 2025 [6]

De Nederlandse markt voor online winkelen is steeds internationaler

In 2025 werden bijna 45 miljoen grensoverschrijdende online aankopen gedaan, 13% van alle e-commerce transacties in Nederland en 9% meer dan in 2024. Vooral Chinese webshops en platformen zijn in trek, met een marktaandeel van een derde van alle cross-border aankopen. Online aankopen in het buitenland worden voornamelijk afgerekend via iDEAL (54%) en met creditkaarten (18%).

Giraal betalingsverkeer vormt de basis van dagelijkse betalingen

Onder veel betalingen tussen consumenten, bedrijven en overheden, zowel aan de toonbank als online, ligt een omvangrijke girale infrastructuur op basis van betaalrekeningen die door banken en andere gereguleerde instellingen worden beheerd. Via deze infrastructuur worden onder meer overboekingen, incasso's en de afwikkeling van andere betaaltransacties mogelijk gemaakt. Daarmee vormt het girale betalingsverkeer een wezenlijk fundament van het Nederlandse betaalecosysteem. Vrijwel iedere volwassen Nederlander heeft één of meerdere betaalrekeningen waarop inkomsten binnenkomen en waarvan vaste lasten worden betaald.

Eind 2025 telde Nederland circa 24,0 miljoen betaalrekeningen. In dat jaar werden ongeveer 2,3 miljard binnenlandse interbancaire SEPA-overboekingen verwerkt, waaronder circa 565 miljoen instant payments, en ruim 2,0 miljard SEPA-incasso's. Dat zijn dagelijks zo'n 12 miljoen girale betalingen.

Directe overboekingen zijn de standaard

Voor individuele overboekingen via internetbankieren en mobiele bankapps zijn directe overboekingen ('instant payments') inmiddels de standaard in Nederland. Betalingen kunnen hiermee op ieder moment van de dag binnen enkele seconden worden overgemaakt en ontvangen. Dit geldt echter nog niet voor alle zakelijke bulkbetalingen, die deels via reguliere SEPA-overboekingen worden verwerkt. Consumenten en bedrijven zijn gewend geraakt aan deze real-time verwerking. Snelheid is geen onderscheidende eigenschap meer maar een basisverwachting.

Het significantste voordeel van een directe girale betaling is dat een verkoper onmiddellijk zekerheid heeft over de ontvangst van het aankoopbedrag. Dat leidt tot minder betaalfrictie tussen verkoper en koper, vooral wanneer die zich op verschillende locaties bevinden.

Elektronische Peer-to-Peer betalingen zijn ingeburgerd

De verwachting van directe verwerking komt eveneens tot uiting bij betalingen tussen consumenten onderling (bij 'peer-to-peer' of 'person-to-person' betalingen). Via mobiele betaalverzoeken zoals Tikkies kunnen consumenten eenvoudig op afstand onderling afrekenen, bijvoorbeeld voor gezamenlijke uitgaven, tweedehands verkoop of sportactiviteiten. In 2025 werden 400 miljoen onderlinge betalingen gedaan, gemiddeld 27 per volwassen Nederlander.

6. Thuiswinkel Markt Monitor 2025.

Consumenten bewegen moeiteloos tussen kanalen
Fysieke winkels en webwinkels waren vroeger grotendeels gescheiden werelden. Tegenwoordig bewegen veel consumenten zich moeiteloos tussen verschillende winkelkanalen, via allerlei mobiele toepassingen. Onderzoek wijst uit dat 68% van de consumenten in Nederland zich (eerst) online oriënteert. Uiteindelijk doet 62% de aankoop alsnog in een fysieke winkel [7]. Andersom worden aankopen die in een winkel beginnen regelmatig online afgerond.

Deze omnichannel-ontwikkeling in winkelen bestaat al vijftien tot twintig jaar. Tot nu toe heeft zich dat nog niet vertaald in grootschalig omnichannel betalen. De meeste consumenten gebruiken betaalkaarten en digitale wallets aan de toonbank en iDEAL online. De mogelijkheid om met die betaalmiddelen in andere situaties te betalen wordt wel geboden, maar tot nu toe nog maar beperkt gebruikt.

2.2 Een complex internationaal betaalecosysteem

De inrichting van het betalingsverkeer is de afgelopen jaren aanzienlijk veranderd. Lange tijd was er samenwerking binnen een relatief overzichtelijk nationaal speelveld. Nu bestaat het ecosysteem uit veel internationaal opererende gespecialiseerde partijen.

Achter de ogenschijnlijk eenvoudige betaalervaring schuilt een omvangrijk netwerk van organisaties, infrastructuren en technologieën voor het betalingsverkeer. Bij de acceptatie, verwerking, afwikkeling en beveiliging van betalingen zijn doorgaans meerdere partijen betrokken. Deze partijen vervullen ieder een eigen rol binnen de waardeketen en zijn onderling afhankelijk van elkaar.

De onderliggende bancaire infrastructuur
Hoewel het betalingsverkeer door consumenten en bedrijven vaak nog als nationaal wordt ervaren, is de onderliggende girale infrastructuur in belangrijke mate Europees georganiseerd. Overschrijvingen, incasso's en instant payments zijn gebaseerd op de standaarden van de Single Euro Payments Area (SEPA) en worden uitgevoerd binnen gezamenlijke Europese afspraken, infrastructuren en juridische kaders. De Instant Payments Regulation (IPR) heeft de Europese betaalmarkt verder geharmoniseerd. De regelgeving stelt onder meer eisen aan het verzenden en ontvangen van instant payments en aan de controle van de naam van de ontvanger via Verification of Payee (VoP), de Europese variant van de Nederlandse IBAN-Naam Check. Dit zorgt ervoor dat betaaldienstverleners in toenemende mate volgens dezelfde regels, standaarden en processen opereren.

Specialisatie maakt van het betalingsverkeer een complex ecosysteem
Nationale banken vervulden van oudsher een dominante rol in vrijwel alle onderdelen van de waardeketen. Zij beheerden betaalrekeningen, gaven betaalkaarten uit, verwerkten transacties en onderhielden de relatie met consumenten en winkeliers.

Tegenwoordig is de waardeketen aanzienlijk gespecialiseerder. Naast banken spelen onder meer betaalinstellingen en acquirers (zoals Stripe, Worldline, Checkout.com, Adyen, Buckaroo en Mollie), internationale kaartnetwerken (Visa en Mastercard), infrastructuurpartijen (zoals Worldline, EBA Clearing en SWIFT), fintechs en technologiebedrijven een belangrijke rol. Veel betalingen verlopen via een netwerk van gespecialiseerde partijen voordat zij uiteindelijk worden verwerkt en afgerekend. Partijen met een banklicentie blijven daarbij een centrale rol vervullen bij settlement, liquiditeitsbeheer, compliance en risicomanagement. Regelgeving, technologische ontwikkelingen en verdere specialisatie hebben ertoe geleid dat verschillende partijen zich toeleggen op specifieke onderdelen van de waardeketen. Hierdoor is de betaalmarkt minder geïntegreerd geworden en zijn rollen en verantwoordelijkheden over een groter aantal organisaties verdeeld.

7. IPG Mediabrands, Retail Buying Study 2025.

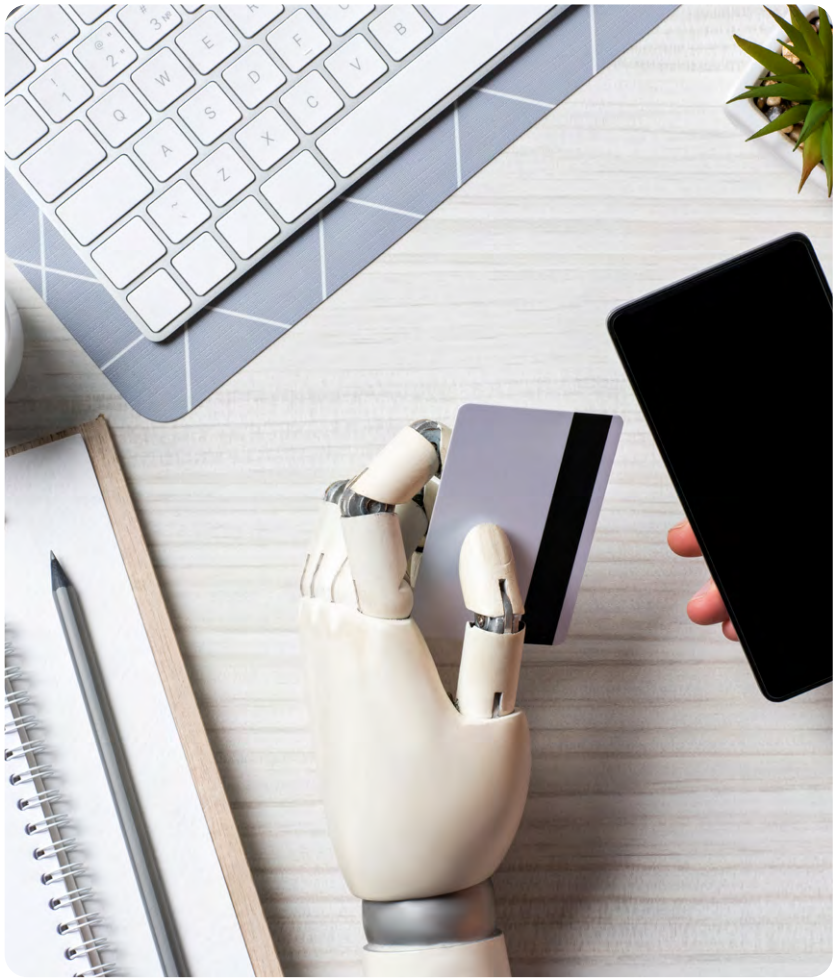
Technologiebedrijven worden steeds meer zichtbaar, ten koste van de banken

De relatie tussen consument en bank is de afgelopen jaren veranderd. Waar een bank vroeger het primaire contactpunt was, is dit langzaam verschoven richting technologiebedrijven. Digitale wallets vormen hiervan het meest zichtbare voorbeeld. Bij het gebruik van Apple Pay en Google Pay blijven de bestaande betaalkaart en gekoppelde bankrekening doorgaans het onderliggende betaalmiddel. De digitale betaalinterface en tokenisatielaag worden echter geleverd door internationale technologiebedrijven, terwijl de autorisatie, verwerking en afwikkeling van de betaling blijven verlopen via banken, acquirers en internationale kaartnetwerken. Technologiebedrijven nemen daarmee niet de volledige betaalrelatie over, maar vervullen wel een centralere rol in de gebruikerservaring en in de wijze waarop consumenten toegang krijgen tot betaaldiensten.

Een internationaal ecosysteem met enkele unieke lokale kenmerken

Waar de Nederlandse betaalmarkt lange tijd vooral nationaal was georganiseerd, maakt zij nu deel uit van een internationaal ecosysteem. Europese regelgeving en standaarden bepalen een belangrijk deel van de infrastructuur, terwijl internationale partijen een prominente rol spelen in de waardeketen. Kaartbetalingen verlopen grotendeels via Visa en Mastercard en wallets als Apple Pay en Google Pay. Ook PayPal en Klarna hebben een positie binnen e-commerce. Aan de uitgevende kant winnen internationale aanbieders eveneens terrein. Hoewel ING, ABN AMRO en Rabobank gezamenlijk nog altijd het grootste deel van de Nederlandse markt bedienen (samen 85% in 2025 [8]), groeien fintechs zoals Revolut en Wise uit tot serieuze concurrenten. Revolut bedient inmiddels meer dan 1,5 miljoen Nederlandse klanten [9] en biedt een breed scala aan producten en diensten.

Nederland behoudt echter ook onderscheidende kenmerken. Nationale betaalgewoonten, marktstructuren en historische samenwerking bepalen mede welke betaalmiddelen en partijen dominant zijn. Zo heeft iDEAL een aanzienlijk sterkere positie dan vergelijkbare bancaire betaalmethoden elders in Europa. Verschillende experts beschouwen Nederland als een relevante Europese vestigingslocatie voor betaalinstellingen, fintechs en technologiebedrijven.[10] Adyen groeide uit tot een wereldwijde marktleider en vanuit Nederland opereert een breed ecosysteem van innovatieve betaaldienstverleners op internationale markten.

8. Analyse van banken.nl, op basis van jaarverslagen van de in Nederland actieve banken. Marktaandeel | Banken.nl.

9. Interview banken.nl met Revolut vertegenwoordigers. Revolut groeit door naar 1,5 miljoen Nederlandse klanten.

10. Interview European Payments Council met Gijs Boudewijn. How the Dutch became the frontrunners in payment transformation | European Payments Council.

Hoewel dit losstaat van de inrichting van het betaalecosysteem zelf, onderstreept het de sterke internationale positie van de Nederlandse betaalmarkt.

"Als internationale betaalinstellingen Europa in willen, kiezen zij opvallend vaak voor Nederland."

Het Nederlandse betalingsverkeer is daarmee geëvolueerd van een relatief overzichtelijk nationaal systeem naar een internationaal ecosysteem van gespecialiseerde en onderling afhankelijke partijen. Banken en betaalrekeningen blijven het fundament, terwijl andere spelers specifieke rollen vervullen. Dit vergroot de mogelijkheden voor innovatie en schaal, maar ook de afhankelijkheid van infrastructuren en technologieplatformen.

2.3 Nederland beschikt over een efficiënt fundament dankzij samenwerking

Achter de dagelijkse betaalervaring van Nederlandse consumenten en bedrijven schuilt één van de meest efficiënte en best functionerende betaalmarkten van Europa.

Samenwerking vormt een belangrijke pijler van het Nederlandse model

Deze betaalmarkt kent diverse stakeholders die al lange tijd samenwerken aan standaarden, interoperabiliteit, acceptatie en schaalbare infrastructuur. Verschillende experts die wij spraken noemen de combinatie van samenwerking op infrastructuur en standaarden en concurrentie op proposities als één van de onderscheidende kenmerken van de Nederlandse betaalmarkt.

Nederlandse banken zoals ING, Rabobank, ABN AMRO en ASN Bank concurreren met elkaar om klanten, maar werken tegelijkertijd samen aan bijvoorbeeld infrastructuur, innovatie, bereikbaarheid en veiligheid. Deze combinatie van concurreren en samenwerken staat bekend als 'coöpetitie'. Er zijn meerdere voorbeelden van succesvolle coöpetitie tussen Nederlandse banken. Bijvoorbeeld de introductie van PIN en de brede acceptatie van debitkaarten. Dit vormde de basis voor het huidige elektronische toonbankbetalingsverkeer. Later leidde de samenwerking tussen Nederlandse grootbanken tot de introductie van iDEAL.

Recente voorbeelden van samenwerking zijn gezamenlijke initiatieven op het gebied van fraudebestrijding, de implementatie van instant payments, het programma Toegankelijk Bankieren, Geldmaat en de ontwikkeling van gezamenlijke standaarden. Daarbij wordt niet alleen binnen de sector samengewerkt, maar ook met maatschappelijke organisaties en vertegenwoordigers van gebruikers. Deze brede afstemming draagt bij aan een veiliger, efficiënter en betrouwbaarder betalingsverkeer.

Eén van de meest efficiënte betaalmarkten van Europa

De Nederlandse betaalmarkt wordt vaak geroemd om haar efficiëntie. In 2021 is dit in opdracht van de Betaalvereniging Nederland onderzocht door McKinsey.[11] De uitkomsten van dat onderzoek laten zien dat Nederland behoort tot de meest kostenefficiënte betaalmarkten van Europa. De maatschappelijke kosten van het betalingsverkeer lagen tijdens het onderzoek circa 30% lager dan het Europese gemiddelde, zowel voor consumenten als bedrijven. Experts wijzen erop dat deze efficiëntie niet alleen zichtbaar is in de kosten, maar ook in gebruiksgemak, de brede acceptatie van digitale betaalmiddelen en de hoge mate van standaardisatie binnen de markt. Daarmee beschikt Nederland over een sterk fundament waarop consumenten, bedrijven en overheden dagelijks kunnen vertrouwen.

"Nederlandse banken kennen elkaar goed en werken van oudsher samen op niet-concurrentiële thema's."

Een sterk fundament met aandachtspunten rondom kosten

De efficiëntie van het Nederlandse betalingsverkeer betekent niet dat alle onderdelen van de sector kostendekkend zijn. Het onderzoek van McKinsey liet ook zien dat de opbrengsten uit betaaldiensten in Nederland relatief beperkt zijn ten opzichte van veel andere Europese landen. Onderwerpen zoals regelgeving, fraudebestrijding, cybersecurity en operationele weerbaarheid vragen echter om voortdurende investeringen.

Daarom bestaat binnen de sector al jarenlang zorgen over het financieringsmodel. Ondanks tariefsverhogingen van betaaldienstverleners in recente jaren blijft de winstgevendheid van het betalingsverkeer beperkt. Een aanzienlijk deel van de opbrengsten is renteafhankelijk, waardoor de resultaten gevoelig zijn voor schommelingen in de rente. Mede daardoor is de financiële ruimte voor noodzakelijke investeringen in regelgeving, cybersecurity, fraudebestrijding en operationele weerbaarheid niet altijd stabiel en voorspelbaar.

11. Betaalvereniging Nederland, Onderzoek kosten en baten betalingsverkeer in 2021.

2.4 De uitgangspositie richting 2030

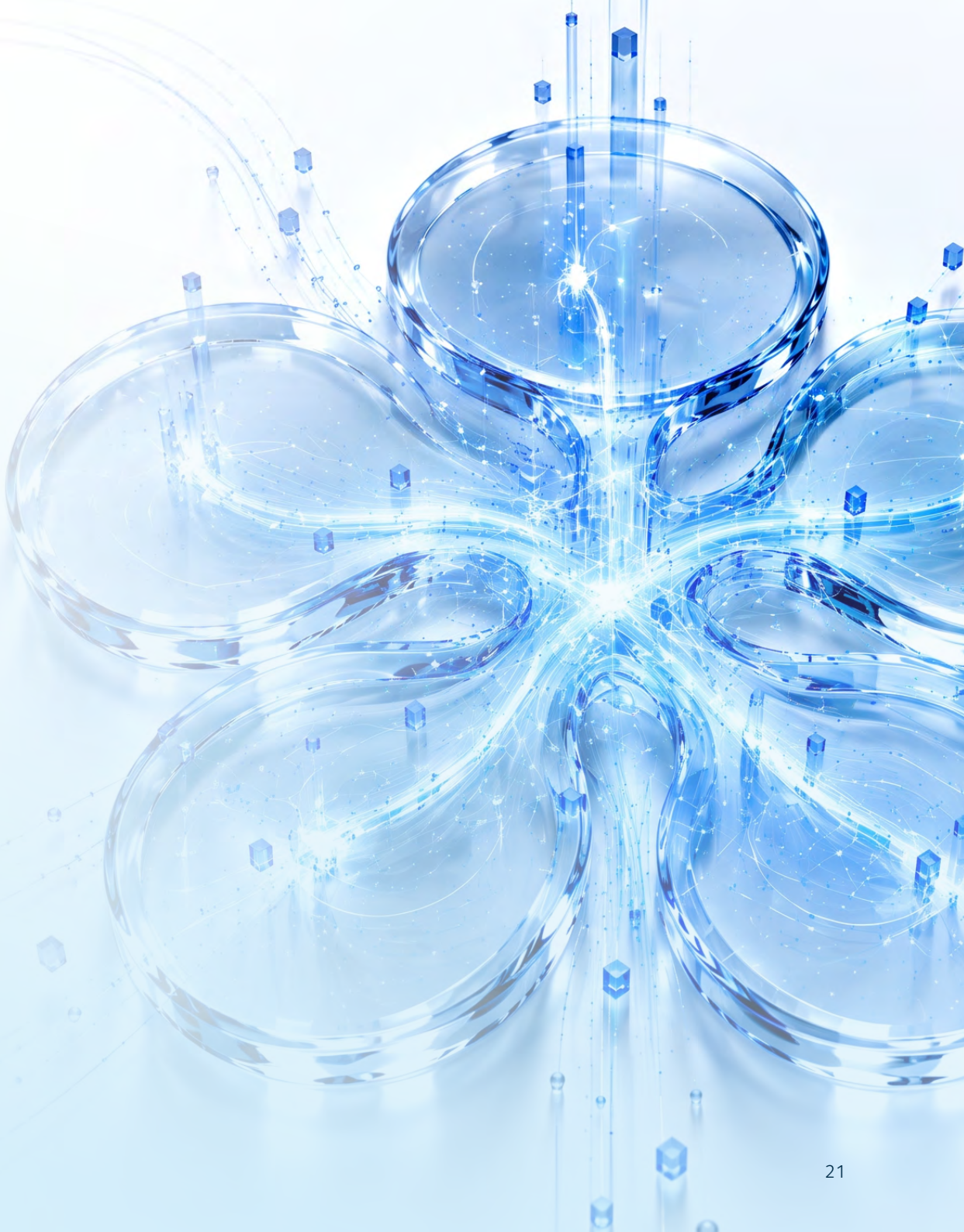
Nederland behoort tot de meest gedigitaliseerde betaalmarkten van Europa. Contactloos betalen, iDEAL en instant payments zijn de standaard, terwijl contant geld relevant blijft voor toegankelijkheid, inclusie en weerbaarheid. Achter deze betaalervaring staat een complex internationaal ecosysteem van banken, betaaldienstverleners, fintechs, kaartnetwerken en technologiebedrijven. Europese regelgeving, standaarden en infrastructuur vormen daarbij een wezenlijk onderdeel van het Nederlandse betalingsverkeer.

Nederland onderscheidt zich door intensieve samenwerking tussen marktpartijen en door overleg met gebruikers en maatschappelijke organisaties. De combinatie van concurrentie op dienstverlening en gezamenlijke ontwikkeling van infrastructuur, veiligheid en standaarden draagt bij aan een efficiënt, betrouwbaar en breed geaccepteerd betalingsverkeer. Dit sterke fundament staat echter niet stil. Technologische innovatie, veranderende consumentverwachtingen, nieuwe regelgeving en geopolitieke ontwikkelingen zorgen de komende jaren voor verdere veranderingen in het betalingsverkeer. In hoofdstuk 3 worden de belangrijkste trends en ontwikkelingen verkend die het Nederlandse betalingsverkeer richting 2030 zullen vormgeven.

3

Vijf ontwikkelingen die de toekomst van het betalingsverkeer bepalen

3 Vijf ontwikkelingen die de toekomst van het betalingsverkeer bepalen

Het betalingsverkeer in Nederland blijft zich ontwikkelen, net als de voorgaande jaren. Ontwikkelingen in onder meer technologie, (Europees) beleid en maatschappelijke belangen brengen nieuwe uitdagingen met zich mee. Ze creëren daarnaast kansen voor verdere innovatie, efficiëntie en gebruiksgemak, voor consumenten en bedrijven, en voor banken en betaalinstellingen.

3.1 Leeswijzer

In dit hoofdstuk worden de vijf belangrijkste ontwikkelingen beschreven en aan de hand van trends en richtinggevende drivers verder toegelicht:

- Vijf belangrijkste ontwikkelingen, die richting geven aan het betalingsverkeer tot 2030.
- Dertien onderliggende trends.
- Meerdere richtinggevende drivers, die deze trends onderbouwen.

De ontwikkelingen, trends en drivers kennen in meer of mindere mate onzekerheid. Een deel bouwt voort op bestaande ontwikkelingen en is daarmee relatief evolutionair van aard. Andere zijn meer revolutionair, waardoor de richting en impact richting 2030 minder goed voorspelbaar zijn. Deze analyse biedt daarom geen voorspelling, maar een onderbouwd beeld van mogelijke ontwikkelingen in het betalingsverkeer.

Hoewel ontwikkelingen, trends en drivers afzonderlijk worden beschreven, beïnvloeden zij elkaar en werken effecten vaak door over meerdere ontwikkelingen heen.

Per trend beschrijven we in dit hoofdstuk de impact op het betalingsverkeer aan de hand van drie assen: de relatieve mate van impact, de start van de impact en de plek waar de trend impact heeft.

- De impact wordt ingeschat als laag, middel of hoog.
- Het moment waarop de voornaamste impact gevoeld wordt aangeven met: 2026-2027, 2028-2029 of 2030+.
- Waar de impact zich voornamelijk zal laten gelden duiden we door: in de klantervaring, in de verwerking of breed in het betalingsverkeer.

Overzicht van de ontwikkelingen en onderliggende trends

Figuur 3: Schematisch overzicht van de ontwikkelingen en onderliggende trends

Technologie verandert betalen

1. Betalen verdwijnt steeds verder naar de achtergrond
2. AI verandert de koop- en betaalervaring
3. Digitale identiteit vormt fundament onder het betalingsverkeer

Macht verschuift in de waardeketen

4. Concurrentie verschuift naar klantrelatie en data
5. De betaalmarkt internationaliseert verder
6. De betaalketen wordt specialistischer en complexer

Operationele risico's nemen toe

7. Toenemende druk op operationele weerbaarheid
8. Fraude wordt complexer en persoonlijker
9. AI biedt kansen voor operationele efficiëntie

Europa zet meer in op integratie en autonomie

10. Europa zoekt naar meer autonomie
11. Nieuwe geldvormen zoals de Digitale Euro

Maatschappij bepaalt de randvoorwaarden

12. Regelgeving stuurt steeds meer de markt
13. Publieke belangen worden expliciet behartigd

Ontwikkeling 1

Technologie verandert betalen

Technologische innovatie blijft één van de belangrijkste drijvende krachten achter de ontwikkeling van het betalingsverkeer. Ontwikkelingen op het gebied van mobiel internet, cloud, data, kunstmatige intelligentie (AI) en applicatie-integratie maken betalingen sneller, veiliger en efficiënter.

3 Trend 1

Midden | 2028-2029 | Klantervaring

Betalen verdwijnt steeds verder naar de achtergrond

Consumenten verwachten dat zij altijd en overal aankopen kunnen doen en betalen zonder het aankoopproces te onderbreken. Het openen van een aparte betaalapp, het gebruik van een fysieke betaalkaart of een doorverwijzing naar een externe betaalomgeving vraagt om extra handelingen. De verwachting verschuift naar een naadloze, geïntegreerde betaalervaring die minimale inspanning vereist en direct aansluit op het aankoopmoment.

Bedrijven streven eveneens naar een zo frictieloos mogelijk betaalproces, omdat extra stappen tijdens het afrekenen de conversie kunnen verlagen. **Superwallets, embedded finance en AI-assisted commerce** zijn belangrijke drijvers achter deze ontwikkeling en dragen eraan bij dat het expliciete betaalmoment verder naar de achtergrond verschuift. Betalen en andere financiële diensten raken daardoor steeds sterker geïntegreerd in digitale platformen en ecosystemen, in plaats van als afzonderlijke dienst te worden aangeboden.

Superwallets

De opmars van mobiel winkelen zet door: in 2025 worden online aankopen vrijwel even vaak via de mobiele telefoon gedaan als via de computer (zie ook paragraaf 2.1). Om die reden nemen digitale wallets een centralere positie in binnen de klantreis en vormen zij voor veel consumenten steeds vaker het primaire toegangspunt tot betaaldiensten.

Wallets kunnen zich ontwikkelen tot zogenoemde superwallets die betalingen, toegang tot bankrekeningen, loyaliteitsprogramma's, tickets, mobiliteit, communicatie en andere diensten samenbrengen in één digitale omgeving. Betalen wordt daardoor minder als afzonderlijke handeling ervaren, terwijl de aanbieder van de wallet een groter deel van de klantrelatie naar zich toe trekt.

Embedded finance

Embedded finance bouwt voort op embedded banking, waarmee betalingen kunnen worden uitgevoerd en rekeninginformatie kan worden geraadpleegd.
Bij embedded finance wordt een breder palet aan financiële dienstverlening geïntegreerd. Betalen verdwijnt dan niet alleen achter een commercieel proces, maar ook achter diensten zoals financieren, verzekeren en sparen. Consumenten ervaren daardoor minder afzonderlijke financiële handelingen en meer geïntegreerde dienstverlening. Zo kan bij de aankoop van een televisie direct een verzekering worden afgesloten of bij het boeken van een vakantie een lening worden aangeboden.

"Embedded finance wordt de plek waar waarde wordt gecreëerd."

Technologieën zoals tokenization en smart contracts kunnen deze integratie en de verdere automatisering van betalingen ondersteunen. Tokenization vervangt gevoelige betaalgegevens door veilige digitale tokens, waardoor deze gegevens niet rechtstreeks hoeven te worden gedeeld. Smart contracts zijn digitale programma's die automatisch worden uitgevoerd zodra aan vooraf vastgestelde voorwaarden wordt voldaan. Zo kan een betaling bijvoorbeeld automatisch worden vrijgegeven zodra een levering is bevestigd.

De verdere ontwikkeling van embedded finance hangt samen met een bredere toegang tot financiële gegevens en diensten. Deze ontwikkeling richting open finance komt verder aan bod in trend 6: De betaalketen wordt specialistischer en complexer.

3 Trend 1

Midden 2028-2029 Klantervaring

AI-assisted commerce

AI draagt eraan bij dat het betaalmoment naar de achtergrond verschuift. Wanneer consumenten via AI-chatbots producten of diensten zoeken, kunnen oriëntatie, productadvies, vergelijking en betaling binnen één digitale omgeving plaatsvinden. De gebruiker geeft daarbij zelf toestemming voor de aankoop, maar ervaart de betaling in afnemende mate als een afzonderlijke handeling. AI fungeert daarmee als een geïntegreerd onderdeel van de klantreis en vereenvoudigt deze verder.

Deze toepassing gaat uit van AI als ondersteuning van de consument tijdens het aankoopproces. De verdere ontwikkeling richting zelfstandig opererende AI-agents wordt uitgewerkt in trend 2: AI verandert de koop- en betaalervaring.

Impact van trend 1
Regie over de klantrelatie verschuift

De impact van deze trend is nu al zichtbaar en zal verder toenemen. De klantinteractie, van checkout en betaalinitiatie tot authenticatie, autorisatie en distributie, wordt steeds minder uitsluitend bepaald door de betaalaanbieder of bank. De regie verschuift naar derde partijen die het directe klantcontact beheren en daarmee beschikken over de klantrelatie, klantdata en klantloyaliteit. Een concreet voorbeeld is Bol Checkout, de online betaal- en afrekenoplossing van Bol waarmee klanten hun aankoop bij externe webshops kunnen afrekenen via hun bol-account.

Voor marktpartijen wordt het steeds belangrijker om bewust te kiezen welke rol zij in deze klantreis willen vervullen. Zij kunnen ervoor kiezen de klantinterface te behouden, via samenwerkingen toegang tot distributiekanalen veilig te stellen of zich sterker te positioneren als aanbieder van onderliggende betaalinfrastructuur.

3 Trend 2

AI verandert de koop- en betaalervaring

Sommige experts zien AI niet als een afzonderlijke betaaltrend, maar als een technologie die bestaande ontwikkelingen binnen het betalingsverkeer versnelt en met elkaar verbindt. In trend 1 werd AI beschreven als één van de technologieën die het betaalmoment naar de achtergrond verschuift. De impact kan echter verder reiken. Naarmate AI meer bevoegdheden krijgt om namens gebruikers keuzes te maken en transacties te initiëren, veranderen ook de rol van de consument, de verdeling van verantwoordelijkheden en de controle over de klantrelatie.

Daarbij zijn drie oplopende niveaus van autonomie te onderscheiden:

- AI-assisted commerce: AI ondersteunt bij oriëntatie, vergelijking en aankoop, maar de gebruiker neemt uiteindelijk zelf de beslissing.
- Agentic payments: AI initieert en voltooit zelfstandig transacties binnen vooraf vastgestelde kaders.
- Agentic commerce: AI krijgt een bredere opdracht en optimaliseert zelfstandig aankopen, aanbieders, betaalmethoden en het moment van aankoop om een bepaald doel te bereiken.

Naarmate de autonomie van AI toeneemt, neemt ook de impact op het betalingsverkeer toe. AI-assisted commerce is reeds in trend 1 behandeld; daarom staan hieronder agentic payments en agentic commerce centraal.

Agentic payments

Bij agentic payments geeft de consument AI de opdracht om binnen vooraf gestelde voorwaarden zelfstandig een betaling uit te voeren. Bijvoorbeeld: "Boek een zo goedkoop mogelijk retourticket naar London Heathrow van maandagmiddag tot woensdagochtend en regel een hotel voor maximaal €250." AI vergelijkt vervolgens ticketprijzen, boekt de voordeligste optie en reserveert een geschikt hotel. Daarbij maakt AI gebruik van gegevens uit de digitale wallet van de consument.

De impact is groter dan bij AI-assisted commerce. De consument wordt opdrachtgever in plaats van koper, terwijl de transactie zelf volledig naar de achtergrond verdwijnt.

Agentic commerce

Bij agentic commerce krijgt de AI-assistent de bevoegdheid om binnen een bredere commerciële context zelfstandig transacties uit te voeren. Voortbouwend op het reisvoorbeeld kan de gebruiker AI bijvoorbeeld vragen alle zakelijke reizen binnen een vastgesteld jaarbudget te boeken en daarbij de voordeligste betaalmethoden, abonnementen en loyaliteitsprogramma's te gebruiken. AI kan daarnaast prijsontwikkelingen volgen om het optimale boekmoment te bepalen. De gebruiker merkt hiervan niets, tenzij hij of zij daar expliciet om vraagt. Partijen binnen het betaalecosysteem, zoals Visa, Mastercard, Adyen, Stripe en Worldline, evenals platformen zoals Amazon, Bol en Coinbase, diverse technologiebedrijven en AI-platformen experimenteren actief met dergelijke toepassingen.

"AI is uiteindelijk geen betaaltrend, maar een versneller van vrijwel alle andere ontwikkelingen in het betalingsverkeer."

3 Trend 2

"Als consumenten straks via AI-assistenten winkelen, verandert fundamenteel wie de klantrelatie bezit."

Brede adoptie van agentic payments en agentic commerce kan delen van het betalingsverkeer fundamenteel veranderen. Transacties worden dan geïnitieerd door een virtuele assistent, met gevolgen voor onder meer fraudepreventie en risicobeheersing. De nadruk verschuift daarbij van gebruikersgemak naar integratie, snelheid en geautomatiseerde verwerking. Agentic commerce kan bovendien leiden tot een sterke groei van het aantal (micro-) transacties dat binnen korte verwerkingstermijnen moet worden verwerkt, wat de druk op de betaalinfrastructuur verder vergroot.

Momenteel maken deze toepassingen vooral gebruik van bestaande betaalmiddelen, zoals kaartbetalingen. Op termijn kunnen AI-agents mogelijk ook gebruikmaken van stablecoins en andere vormen van programmeerbaar geld. Betalingen kunnen daarmee verder worden geautomatiseerd en gekoppeld aan specifieke voorwaarden of context. Dit onderwerp komt verder aan bod in trend 11: Nieuwe geldvormen, zoals de digitale euro.

Impact van trend 2
Autonomie, verantwoordelijkheid en controle verschuiven

Met de verdere ontwikkeling van AI zal ook de impact op het betalingsverkeer toenemen. Naarmate AI zelfstandiger keuzes maakt en transacties uitvoert, verschuift de verdeling van controle en verantwoordelijkheid binnen het betalingsverkeer. Gebruikers stellen vooraf kaders vast, maar hebben minder zicht op individuele beslissingen, aanbieders en transacties. Dit roept vragen op over toestemming, transparantie, aansprakelijkheid en menselijk toezicht. Bovendien is onduidelijk hoe snel consumenten dergelijke toepassingen zullen omarmen. Veel consumenten zijn terughoudend ten aanzien van ingrijpende innovaties, al verschilt dit per generatie.

De AI Act[12] stelt onder meer eisen aan transparantie, risicobeheer en menselijk toezicht. Bij zelfstandig handelende AI-agents blijft echter de vraag hoe verantwoordelijkheden juridisch worden verdeeld tussen gebruikers, AI-aanbieders, verkopers en betaaldienstverleners.

Verdere adoptie vraagt daarom om duidelijke afspraken over standaardisatie, interoperabiliteit, veiligheid en ethiek, aangevuld met passend toezicht en een helder wettelijk kader.

12. https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai

3 Trend 3

Digitale identiteit vormt fundament onder het betalingsverkeer

Naast de verdere digitalisering van betalingen ontwikkelt digitale identiteit zich eveneens snel. Naarmate meer financiële dienstverlening digitaal plaatsvindt, groeit het belang van betrouwbare identificatie en authenticatie. Bij digitale betalingen moet niet alleen worden vastgesteld dat iemand toegang heeft tot een rekening, maar ook wie deze persoon is en welke bevoegdheden hij of zij heeft. Dit vraagt om een gecontroleerde en veilige uitwisseling van persoonsgegevens tussen gebruikers en dienstverleners.

In Nederland maken burgers, bedrijven en overheden al veel gebruik van digitale identiteitsvoorzieningen. Zo gebruikt de overheid sinds 2003 DigiD voor consumenten en sinds 2012 eHerkenning voor bedrijven, waarmee zij zich betrouwbaar kunnen identificeren bij overheidsdiensten.

Nederlandse banken introduceerden in 2016 iDIN, waarmee rekeninghouders zich kunnen identificeren voor private online diensten, bijvoorbeeld voor leeftijdsverificatie of het digitaal ondertekenen van contracten[13]. Digitale identiteit ondersteunt daarmee de digitale economie door identificatie, authenticatie, verificatie en betaaltoestemming op een veilige manier met elkaar te verbinden. Een belangrijke impuls voor deze ontwikkeling is de introductie van eIDAS 2.0 en de Europese digitale-identiteitswallet (EUDI Wallet).

eIDAS 2.0 en de Europese digitale identiteitswallet

Met eIDAS 2.0 werkt Europa aan de verdere harmonisatie van digitale identiteit. De verordening bouwt voort op het eIDAS-raamwerk uit 2014 en introduceert onder meer de European Digital Identity Wallet (EUDI Wallet). Hiermee kunnen burgers zich digitaal identificeren en geverifieerde gegevens veilig delen. Financiële instellingen en andere aangewezen dienstverleners moeten de wallet onder bepaalde voorwaarden accepteren. Naar verwachting komt de implementatie vanaf 2027 op gang, wanneer overheden, financiële instellingen en andere gereguleerde dienstverleners de wallet stapsgewijs gaan aanbieden en accepteren.

"Identiteit en biometrie zijn de sleutel tot veilig betalingsverkeer"

Voor banken en betaalinstellingen biedt dit naast acceptatieverplichtingen kansen voor verdere standaardisatie en automatisering van klantidentificatie en -verificatie, waaronder Know Your Customer (KYC) en Strong Customer Authentication (SCA). Gegevens kunnen vaker worden hergebruikt, waardoor klanten deze niet steeds opnieuw hoeven aan te leveren. Een gestandaardiseerde digitale identiteit ondersteunt bovendien betaalprocessen, bijvoorbeeld bij de verificatie van partijen en bevoegdheden. De nadruk verschuift daarbij van statische controles naar continue en contextafhankelijke verificatie, waarbij biometrie, apparaat- en sessiekenmerken, locatiegegevens en gedragsanalyse steeds relevanter worden.

Impact van trend 3
Digitale identiteit wordt een gedeelde infrastructuurlaag

Digitale identiteit wordt een randvoorwaarde voor een groeiend aantal betaaldiensten en kan uitgroeien tot een belangrijke gedeelde infrastructuurlaag voor identificatie, authenticatie en toestemming. Consumenten en bedrijven krijgen hiermee eenvoudiger toegang tot financiële diensten, terwijl dienstverleners identiteiten, gegevens en bevoegdheden betrouwbaarder kunnen vaststellen. Dit maakt verdere integratie en automatisering van onboarding, betalingen en commerciële processen mogelijk.

De impact reikt daarmee verder dan het betaalproces alleen en werkt door in uiteenlopende toekomstige innovaties. Dit vraagt om duidelijke afspraken over governance, aansprakelijkheid, gegevensgebruik en de rolverdeling tussen overheden, financiële instellingen en technologieaanbieders. Privacy en de bescherming van gevoelige persoonsgegevens blijven daarbij essentiële randvoorwaarden.

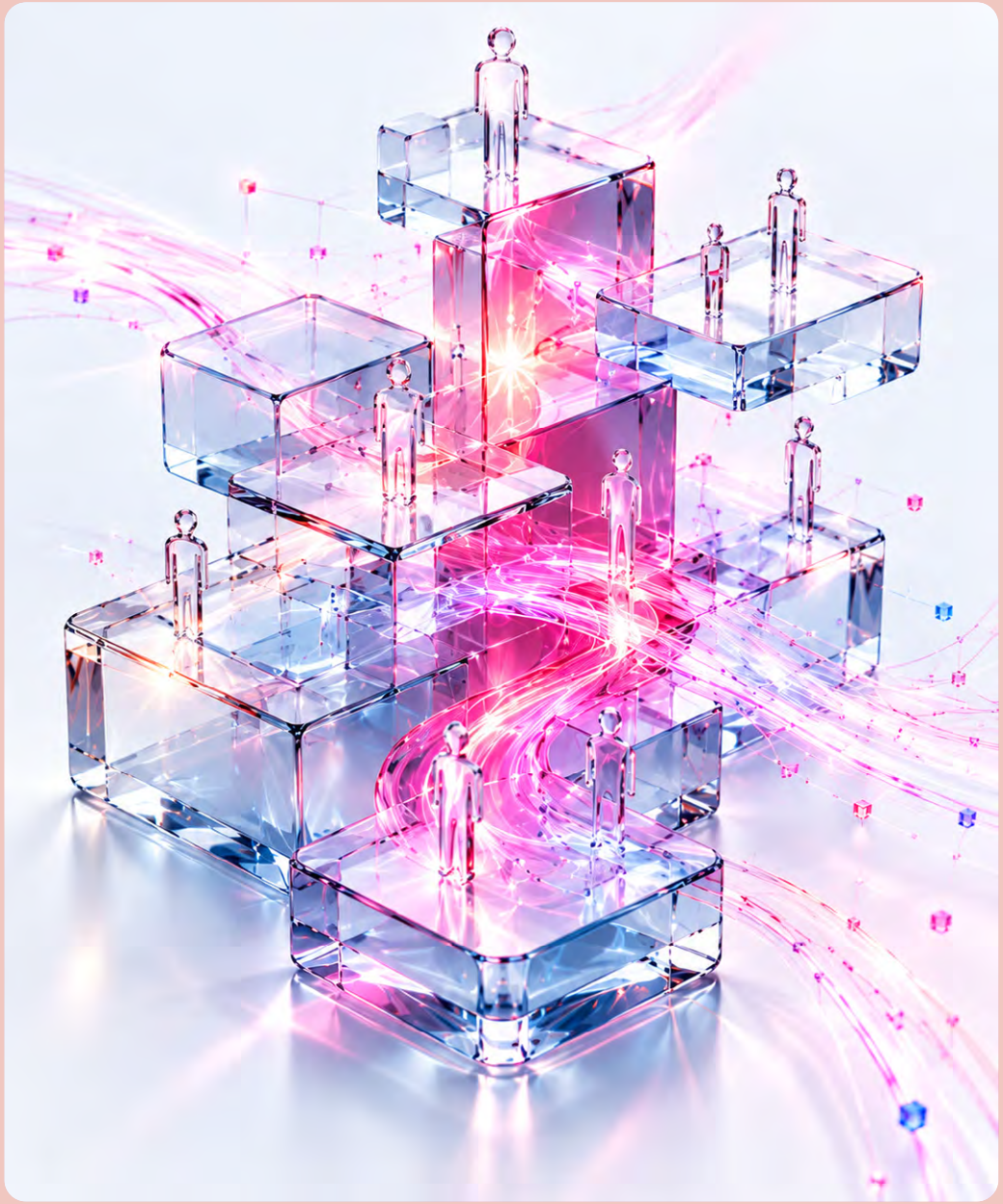
13. https://www.idin.nl/actueel/nederlandse-identificatiedienst-idin-overgenomen-door-itsme/

Ontwikkeling 2

Macht verschuift in de waardeketen

De hiervoor geschetste technologische ontwikkelingen veranderen zowel de manier waarop consumenten betalen als de inrichting van de markt. Naarmate betalingen sterker integreren in commerciële processen, ontwikkelt de betaling zich tot een commodity: onzichtbare, gestandaardiseerde infrastructuur die de commerciële waardeketen ondersteunt.

Waardecreatie verschuift daardoor van betalingsverwerking naar de klantrelatie, de gebruikerservaring en data. Partijen die het directe klantcontact beheren, krijgen daarmee meer invloed op de inrichting van de keten dan partijen die voornamelijk de onderliggende betaalinfrastructuur leveren.

3 Trend 4

Midden 2028-2029 Betalingsverkeer

Concurrentie verschuift naar klantrelatie en data

Waar marktpartijen voorheen vooral concurreerden op transactieverwerking, bijvoorbeeld door betalingen sneller, goedkoper en eenvoudiger te maken, verschuift de concurrentie naar de klantrelatie, distributiekanalen en klantdata. De partij die het klantcontact en de digitale omgeving beheert, bepaalt in belangrijke mate welke betaaloplossingen zichtbaar zijn, wanneer deze worden aangeboden en uiteindelijk worden gebruikt.

Deze partijen beschikken bovendien over inzichten in klantgedrag, voorkeuren en behoeften die kunnen worden benut voor aanvullende diensten en het versterken van de klantrelatie. Daarmee verschuift de economische waarde steeds verder van betalingsverwerking naar het beheer van de digitale klantrelatie.

"Apple Pay en Google Pay bouwen vooral nieuwe lagen bovenop bestaande betaalinfrastructuren."

Banken en betaaldienstverleners blijven echter verantwoordelijk voor onder meer transactieverwerking, vergunningen en risicobeheer. Zodoende kan een scheve verdeling ontstaan: de commerciële waarde en de klantrelatie verschuiven naar derde partijen, terwijl een belangrijk deel van de kosten, risico's en verantwoordelijkheden bij banken en betaalinstellingen blijft liggen.

Impact van trend 4
Klantrelatie en data worden bepalender voor waardecreatie

De impact van deze trend komt vooral tot uiting in het verdienmodel van het betalingsverkeer. De directe opbrengsten uit betalingen zijn al jaren relatief beperkt[14], terwijl banken en betaalinstellingen de kosten dragen van infrastructuur, compliance en cybersecurity. De economische waarde ligt daarom niet alleen in de betaling zelf, maar ook in de betaalrekening, de klantrelatie en de bijbehorende data. Wanneer andere partijen het directe klantcontact overnemen, verschuift de toegang tot klantdata en daarmee een deel van de commerciële mogelijkheden.

Banken en betaalinstellingen blijven veelal verantwoordelijk voor de verwerking van betalingen en de naleving van regelgeving, maar kunnen daarbij een deel van de klantinteractie en aanvullende inkomsten verliezen. Marktpartijen moeten daarom steeds bewuster bepalen welke positie zij willen innemen: eigenaar van de klantinterface, partner binnen een breder digitaal ecosysteem of aanbieder van onderliggende betaalinfrastructuur.

14. Onderzoek kosten en baten betalingsverkeer in 2021 - Betaalvereniging Nederland

3 Trend 5

Midden 2028-2029 Betalingsverkeer

De betaalmarkt internationaliseert verder

In het verlengde van deze ontwikkeling verandert ook de geografische structuur van het betalingsverkeer. De Nederlandse betaalmarkt wordt in toenemende mate onderdeel van een internationaal speelveld. Deze ontwikkeling wordt enerzijds gedreven door Europese standaardisatie, die via interoperabiliteit en uniformiteit fricties binnen de Europese markt vermindert. Anderzijds wordt een groeiend deel van de betaalketen ingevuld door internationale platformen en mondiale infrastructuren.

Europese standaardisatie

Met SEPA is de basis gelegd voor een geïntegreerde Europese betaalmarkt. De komende jaren zal Europese regelgeving, zoals de Instant Payments Regulation, PSD3 en PSR, leiden tot verdere harmonisatie van regels, infrastructuren en betaaldiensten binnen Europa (zie Trend 12 en het overzicht van relevante wet- en regelgeving op pagina 46-49). Daardoor worden grensoverschrijdende betalingen eenvoudiger en ontstaan meer mogelijkheden voor betaaldienstverleners om Europese oplossingen aan te bieden. Initiatieven als Wero dragen bij aan de verdere integratie van nationale betaaloplossingen binnen één Europese betaalmarkt. Hierdoor neemt de concurrentie toe en krijgen zowel consumenten als bedrijven toegang tot een breder aanbod van Europese betaaldiensten. De Nederlandse betaalmarkt wordt daarmee steeds sterker onderdeel van één gezamenlijk Europees betalingslandschap.

Internationale platformen

BigTech-bedrijven zoals Apple en Google dragen bij aan de internationalisering van het betalingsverkeer. Via mobiele ecosystemen en wallets krijgen zij meer invloed op de wijze waarop betaaldiensten worden aangeboden en gebruikt. Tegelijk breiden internationale fintechs zoals Revolut, Stripe en Wise hun positie binnen de waardeketen verder uit.

Dankzij hun schaal, digitale organisatiemodel en technologische capaciteit kunnen deze partijen snel innoveren en concurreren met traditionele financiële instellingen. Geïnterviewde experts benadrukken dat schaal daarbij steeds belangrijker wordt. Grote internationale spelers beschikken over brede klantgroepen, meer data en grotere budgetten voor technologie, compliance en innovatie. Zodoende kunnen zij sneller vernieuwen en kosten over meer gebruikers spreiden. Dit vergroot de druk op kleinere partijen om zich te specialiseren, samen te werken of extra schaalgrootte te realiseren.

"Europese schaal is geen doel op zich, maar een voorwaarde om concurrerend te blijven."

3 Trend 5

Midden 2028-2029 Betalingsverkeer

Mondiale infrastructuur

De internationalisering beperkt zich niet tot betaaldienstverlening. Een belangrijk deel van de onderliggende technologie wordt geleverd door internationale cloud- en infrastructuurpartijen. Nederlandse banken maken steeds vaker gebruik van hyperscalers[15] zoals Amazon Web Services, Microsoft Azure en Google Cloud. Deze partijen bieden schaal, expertise en hoogwaardige dienstverlening, maar vergroten tegelijkertijd de afhankelijkheid van een beperkt aantal aanbieders. Toezichthouders wijzen op concentratierisico's, beperkte vervangbaarheid en mogelijke vendor lock-in.[16] Dergelijke afhankelijkheden kunnen zich eveneens voordoen binnen hybride en private cloudomgevingen. Daarmee raken zij niet alleen technologische keuzes, maar ook de strategische autonomie en weerbaarheid van het betalingsverkeer.

Een vergelijkbare ontwikkeling wordt verwacht binnen de Europese marktinfrastructuur. Financiële marktinfrastructuren zijn nog terughoudend met het gebruik van cloudoplossingen voor kritieke clearing- en settlementsystemen, maar zullen naar verwachting steeds meer aanvullende diensten op cloudplatformen bouwen. Daarbij kunnen grote hoeveelheden data worden ingezet voor de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten. Euroclear zette in 2025 hierin een eerste stap met een strategisch partnerschap met Microsoft, gericht op cloud, data en AI en de ontwikkeling van een breder innovatie-ecosysteem[17].

Impact van Trend 5
Schaalvoordelen, maar ook strategische afhankelijkheden nemen toe

Hoewel deze ontwikkeling voor consumenten vaak weinig zichtbaar is, heeft zij grote impact op de inrichting van het betalingsverkeer. Internationale technologiebedrijven leveren schaal, expertise en innovatie en spelen daarmee een steeds prominentere rol in onder meer cybersecurity, privacy, data-analyse en fraudebestrijding. Voor banken en betaalinstellingen wordt de keuze voor technologie- en infrastructuurpartners daardoor ook een strategische beslissing, met gevolgen voor afhankelijkheid, controle over data, continuïteit en de mogelijkheid om van leverancier te wisselen.

Voor kleinere marktpartijen neemt de druk toe om schaal te realiseren, zich te specialiseren of samen te werken. Beleidsmakers en toezichthouders richten zich daarbij in toenemende mate op concentratierisico's en het behoud van grip op kritieke onderdelen van de betaalinfrastructuur.

15. Een hyperscaler is een groot technologiebedrijf dat cloudservices en IT-infrastructuur aanbiedt op een enorm grote schaal.
16. Brochure van DNB en AFM, Digitale afhankelijkheid in de financiële sector.
17. Persbericht van Microsoft, Euroclear enters into 7-year strategic partnership with Microsoft harnessing cloud, data and AI – Microsoft Pulse.

3 Trend 6

Midden 2028-2029 Betalingsverkeer

De betaalketen wordt specialistischer en complexer

De ontwikkelingen die de internationalisering van het betalingsverkeer versnellen, leiden tevens tot een specialistischer en complexer ecosysteem. Waar banken voorheen een groot deel van de waardeketen zelf beheerden, ontstaat een markt met gespecialiseerde en onderling afhankelijke spelers. Nieuwe technologieën, regelgeving en modellen zoals open finance maken het mogelijk onderdelen van de keten afzonderlijk te organiseren. Innovatie en specialisatie nemen toe, maar daardoor groeit ook het aantal betrokken partijen. Dat versterkt de fragmentatie van de waardeketen en maakt het betalingsverkeer complexer.

Open finance

Waar trend 1 vooral ingaat op de bijdrage van open finance aan geïntegreerde dienstverlening, staat hier de impact op de inrichting en complexiteit van de betaalketen centraal. Met PSD2 werd in 2015 het concept van open banking geïntroduceerd. Banken moe(s)ten daarbij onder voorwaarden toegang bieden tot betaalrekeningen en betaalgegevens ten behoeve van nieuwe diensten en aanbieders.

De komende jaren ontwikkelt dit zich verder met de introductie van FIDA (Financial Data Access), het regelgevend kader voor toegang tot financiële data. Naar verwachting wordt FIDA in 2027 definitief vastgesteld, waarna de implementatie binnen 24 maanden volgt. Richting 2030 kunnen fintechs daardoor hun dienstverlening uitbreiden naar andere financiële gegevens, zoals verzekeringen, hypotheken en pensioenen.

Daarnaast kunnen PSD3 en de Payment Services Regulation (PSR), die naar verwachting in 2028 van kracht worden, ertoe leiden dat meer partijen betalingen initiëren, financiële gegevens gebruiken en specialistische diensten aanbieden (zie trend 12: Regelgeving stuurt de markt in toenemende mate). Zodoende neemt het aantal betrokken partijen, datastromen, verantwoordelijkheden en afhankelijkheden binnen de betaalketen verder toe. Gezamenlijk versterken deze ontwikkelingen de fragmentatie en complexiteit van het betaalecosysteem.

Impact van Trend 6
Innovatie neemt toe, maar regie wordt complexer

De impact van deze trend ligt vooral in de organisatie van de betaalketen. Het aantal betaaloplossingen, technologieën en internationale spelers groeit, terwijl de onderlinge afhankelijkheid tussen marktpartijen, infrastructuren en regelgeving toeneemt. Daardoor wordt het complexer om samenhang, sturing en gezamenlijke standaarden te organiseren. Voor marktpartijen wordt het bovendien lastiger om de volledige keten te overzien en verantwoordelijkheden vast te stellen bij uitval, fouten in gegevensverwerking of fraude. Ook toezicht, risicobeheer en incidentafhandeling moeten steeds vaker ketenbreed worden ingericht.

De centrale uitdaging verschuift daarmee van het beheersen van afzonderlijke processen naar effectieve ketenregie. Dit vraagt om heldere afspraken over verantwoordelijkheden, gegevensuitwisseling, aansprakelijkheid en samenwerking.

Ontwikkeling 3

Operationele risico's nemen toe

Gezien het grote economische belang van het betalingsverkeer vormen veiligheid en weerbaarheid een onmisbare basis. Deze thema's zijn niet alleen operationele en toezichtgerelateerde vraagstukken, maar raken ook aan geopolitieke ontwikkelingen, maatschappelijke weerbaarheid en economische continuïteit. Oorlogen, geopolitieke spanningen en de groeiende afhankelijkheid van internationale technologie- en infrastructuurleveranciers vergroten de operationele risico's binnen het betalingsverkeer. Hierdoor zijn de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van betaalinfrastructuren minder vanzelfsprekend dan voorheen.

3 Trend 7

Hoog 2030+ Betalingsverkeer

Toenemende druk op operationele weerbaarheid
Door de voortschrijdende digitalisering verwachten consumenten en bedrijven dat betalingen vrijwel altijd beschikbaar zijn, breed toepasbaar blijven en direct worden verwerkt. Daarmee neemt het maatschappelijke belang van een ongestoorde werking van het betalingsverkeer verder toe. Tegelijkertijd wordt het ecosysteem afhankelijker van een beperkt aantal technologieplatformen, infrastructuren en gespecialiseerde dienstverleners. Deze concentratie vergroot niet noodzakelijk de kans op verstoringen, maar wel de potentiële impact ervan. De betrouwbaarheid van het betalingsverkeer wordt daardoor sterker afhankelijk van de robuustheid van de gehele technologische keten. Belangrijke drivers zijn cyberveiligheid en concentratie van kritieke infrastructuur, nieuwe technologische risico's en toenemende eisen vanuit toezichthouders.

Verschillende experts benadrukken dat operationele weerbaarheid daarmee verschuift van een technisch vraagstuk naar een strategische randvoorwaarde. Verstoringen kunnen zowel individuele organisaties als het vertrouwen in het betalingsverkeer als geheel raken.

Cyberveiligheid en concentratie van kritieke infrastructuur
De concentratie van technologie en infrastructuur bij een beperkt aantal partijen vergroot de afhankelijkheid van cloudproviders, technologieplatformen en gespecialiseerde dienstverleners. Een storing bij één leverancier kan daardoor meerdere partijen en processen tegelijk raken. Cyberaanvallen worden bovendien geavanceerder en richten zich vaker op vitale infrastructuur en financiële instellingen. De aandacht verschuift daarom van uitsluitend incidentpreventie naar de weerbaarheid van het ecosysteem als geheel. Samenwerking tussen financiële instellingen, betaaldienstverleners, technologiepartners en toezichthouders wordt daarbij belangrijker.

Toekomstige technologische ontwikkelingen
Nieuwe technologieën brengen ook nieuwe risico's met zich mee. Quantum computing kan op termijn cryptografische technieken onder druk zetten die worden gebruikt voor authenticatie, digitale handtekeningen en beveiligde communicatie. Wanneer dit daadwerkelijk mogelijk wordt, is onzeker, maar de potentiële impact is groot. Betaal- en infrastructuurpartijen moeten zich daarom tijdig voorbereiden op post-quantumcryptografie. Deze migratie vraagt om een inventarisatie van bestaande toepassingen, aanpassing van standaarden en langdurige implementatietrajecten.

AI en blockchain kunnen tevens een rol spelen in cyberveiligheid en weerbaarheid. AI kan kwetsbaarheden analyseren, aanvalspatronen herkennen en beveiligingsmeldingen prioriteren. AI-gedreven Security Operations Centers kunnen teams ondersteunen bij een snellere incidentrespons. Blockchain kan in specifieke toepassingen bijdragen aan integriteit, traceerbaarheid en gedeelde registratie, bijvoorbeeld bij het veilig delen en verifiëren van data en encryptiesleutels.

Toenemende eisen vanuit toezichthouders
Het belang van operationele weerbaarheid komt ook nadrukkelijker terug in regelgeving. DORA, de NIS2-richtlijn en stabiliteitseisen vanuit Basel III stellen strengere eisen aan onder meer ICT-risicobeheer, incidentrapportage, weerbaarheidstesten en risico's bij externe leveranciers. Daarmee krijgt operationele weerbaarheid een duidelijker bestuurlijk karakter.

Impact van Trend 7
Weerbaarheid wordt een collectieve verantwoordelijkheid

De toenemende afhankelijkheden en strengere eisen vergroten de aandacht voor operationele weerbaarheid bij marktpartijen, beleidsmakers en toezichthouders. Banken en betaaldienstverleners blijven verantwoordelijk voor hun continuïteit, maar zijn daarbij ook afhankelijker van externe technologie- en infrastructuurpartners. Dit vraagt om investeringen in beveiliging, redundantie, testen, incidentrespons en leveranciersmanagement. Daardoor nemen de operationele kosten toe en ontstaat spanning tussen continuïteit, compliance en innovatie.

Tegelijkertijd kan weerbaarheid niet langer uitsluitend op het niveau van individuele instellingen worden georganiseerd. Omdat verstoringen zich door de keten kunnen verspreiden, worden gezamenlijke standaarden, sectorbrede oefeningen en heldere afspraken over incidentmanagement cruciaal.

3 Trend 8

Fraude wordt complexer en persoonlijker

Geïnterviewde experts noemen fraude vrijwel unaniem als één van de belangrijkste maatschappelijke uitdagingen voor de komende jaren. De discussie verschuift daarbij naar de verdeling van verantwoordelijkheden, aansprakelijkheid en kosten binnen de keten. Belangrijke drivers zijn generatieve AI, de beschikbaarheid van persoonsgegevens en de professionalisering van cybercrime.

Generatieve AI

Fraude richt zich steeds minder op alleen technische kwetsbaarheden en steeds vaker op het beïnvloeden van menselijk gedrag. Via phishing, spoofing en helpdeskfraude worden consumenten en medewerkers ertoe bewogen zelf betalingen te initiëren of toegang tot systemen te verlenen. Generatieve AI (genAI) vergroot deze dreiging doordat overtuigende berichten, telefoongesprekken, afbeeldingen en video's steeds eenvoudiger kunnen worden gegenereerd. Fraudeaanvallen worden daardoor geloofwaardiger, meer schaalbaar en moeilijker te herkennen. Naarmate AI-modellen zich verder ontwikkelen, zal deze driver naar verwachting aan kracht winnen.

Beschikbaarheid van persoonsgegevens

Socialemediaplatformen en andere digitale diensten bevatten veel informatie over het persoonlijke en professionele leven van gebruikers. Tegelijkertijd groeit door het toenemende aantal partijen binnen het betaalecosysteem het aantal plaatsen waar persoonsgegevens worden opgeslagen en verwerkt. Fraudeurs kunnen daardoor steeds uitgebreidere profielen van slachtoffers opbouwen. AI maakt het mogelijk deze gegevens te analyseren en hyperpersoonlijke fraudeberichten te creëren, bijvoorbeeld op basis van iemands functie, familieomstandigheden of recente gebeurtenissen.

"De vraag is niet meer óf fraude plaatsvindt, maar wanneer en wie uiteindelijk de kosten draagt."

Professionalisering van cybercrime

De verdere professionalisering van cybercrime versterkt deze trend. Via 'Fraud-as-a-Service' kunnen criminelen bijvoorbeeld diensten afnemen voor phishingcampagnes of het doorsluizen van illegaal verkregen geld. Europol en het World Economic Forum beschrijven dit als "breed beschikbare crime-as-a-service-dienstverlening"[18] en "een marktplaats waar ervaren criminelen anderen helpen met hun kennis en software"[19]. Deze professionalisering biedt de operationele basis om andere fraudetechnieken sneller en op grotere schaal toe te passen.

Impact van Trend 8
Fraudebestrijding wordt een ketenbrede verantwoordelijkheid

De impact van deze trend gaat verder dan directe financiële schade en investeringen in fraudepreventie. Naarmate fraude persoonlijker en moeilijker herkenbaar wordt, nemen vragen toe over consumentenbescherming, aansprakelijkheid en de verdeling van schade. Aanhoudende fraude kan bovendien het vertrouwen in digitale betalingen onder druk zetten. Regelgeving legt een groter deel van de verantwoordelijkheid voor preventie, detectie en schadeafhandeling bij betaaldienstverleners en andere betrokken partijen. Tegelijkertijd ontstaat fraude niet uitsluitend binnen het betalingsverkeer: ook telecomaanbieders, socialemediaplatformen, online marktplaatsen en andere digitale dienstverleners spelen een rol.

Fraudebestrijding wordt daarmee een gezamenlijke verantwoordelijkheid binnen het digitale ecosysteem. Effectieve preventie vraagt om snellere gegevensuitwisseling, gezamenlijke signalering en duidelijke afspraken over verantwoordelijkheden. Europa speelt hierin een richtinggevende rol, onder meer via de PSR en FRIDA, die samenwerking binnen het ecosysteem stimuleren.

18. Europol online dossier, Online fraud schemes | Europol
19. World Economic Forum, WEF_Cybercrime_Atlas_2024.pdf

3 Trend 9

AI biedt kansen voor operationele efficiëntie

Naast de risico's die AI met zich meebrengt, biedt de technologie mogelijkheden om operationele processen te verbeteren. AI kan banken en betaaldienstverleners ondersteunen bij operationele efficiëntie, fraudebestrijding en cyberveiligheid.

AI voor operationele efficiëntie

Banken en betaalinstellingen gebruiken AI al langer voor het automatiseren van operationele processen, zoals realtime transactiemonitoring en risicobeheersing. De ontwikkeling richting Agentic AI heeft impact op zowel de voorkant van het betalingsverkeer als op de verwerking, beveiliging en controle van betalingen. Met Agentic AI kunnen complete processen intelligenter worden geautomatiseerd, waarbij systemen niet alleen monitoren, maar ook voorspellen en ingrijpen voordat problemen escaleren. AI kan bijvoorbeeld transacties dynamisch routeren op basis van kosten, prestaties, liquiditeit en beschikbaarheid, en uitgevallen transacties automatisch herstellen of opnieuw verwerken.

AI voor fraudebestrijding

Fraudebestrijding is één van de meest kansrijke toepassingen van AI binnen het betalingsverkeer. Door realtimeanalyse van grote hoeveelheden transactie- en gedragsdata kan AI afwijkende patronen herkennen en fraude eerder detecteren en voorkomen. Daarnaast kan AI risico's tijdens betalingen beoordelen, het aantal false positives verminderen en fraudeonderzoek ondersteunen. DNB en de AFM constateerden in 2024 al dat AI regelmatig wordt gebruikt door financiële instellingen en noemden fraudebestrijding één van de meest geschikte toepassingsgebieden. Naarmate fraudeurs zelf vaker AI inzetten, zullen financiële instellingen naar verwachting eveneens afhankelijker worden van AI-gestuurde detectie.

AI voor cyberveiligheid

Binnen cyberveiligheid krijgt AI een prominentere rol. Door netwerkverkeer, systeemlogs en gebruikersgedrag continu te analyseren, kan AI afwijkingen herkennen die wijzen op cyberaanvallen, malware of ongeautoriseerde toegang. AI ondersteunt beveiligingsteams bovendien bij het prioriteren van meldingen, het onderzoeken van incidenten en het detecteren van nieuwe aanvalspatronen. Zo draagt de technologie bij aan de continuïteit, beschikbaarheid en veiligheid van kritieke betaalinfrastructuren. Naar verwachting zal AI uitgroeien tot een belangrijk onderdeel van de operationele processen van banken en betaalinstellingen.

Impact van Trend 9
AI verbetert operationele efficiëntie, maar leidt ook tot een technologische wedloop

De grootte van de impact van deze trend hangt sterk af van de snelheid waarmee AI wordt geadopteerd. AI kan helpen het betalingsverkeer robuust, betrouwbaar en kostenefficiënt te houden door handmatige werkzaamheden te verminderen, processen te versnellen en fouten eerder te signaleren. Zo kan AI bijdragen aan het beheersen van stijgende operationele kosten. Tegelijkertijd gebruiken fraudeurs en cybercriminelen dezelfde technologie voor nieuwe aanvalsvormen, zoals deepfakes, synthetische identiteiten en geautomatiseerde fraude. Hierdoor ontstaat een voortdurende technologische wedloop tussen detectie en misbruik.

De waarde van AI hangt daarom af van zowel de technologie als van betrouwbare data, menselijk toezicht en het vermogen van instellingen om modellen continu aan te passen. Voor banken en betaaldienstverleners wordt investeren in AI daarmee niet alleen een noodzakelijke voorwaarde om nieuwe dreigingen het hoofd te bieden, maar ook een kans om de operationele efficiëntie verder te verbeteren.

Ontwikkeling 4

Europa zet meer in op integratie en autonomie

Technologieplatformen, cloudproviders, kaartnetwerken en fintechs opereren steeds vaker mondiaal, waardoor nationale grenzen voor consumenten minder zichtbaar worden. Het Nederlandse betalingsverkeer raakt daarmee steeds sterker verweven met een Europees en mondiaal ecosysteem. Binnen Europa groeit het besef dat deze internationalisering nieuwe afhankelijkheden creëert. Een aanzienlijk deel van de technologie, infrastructuur en digitale dienstverlening waarop het betalingsverkeer steunt, bevindt zich namelijk buiten de directe invloedssfeer van Europa. Geopolitieke spanningen maken deze kwetsbaarheid zichtbaarder en vergroten het belang van Europese autonomie.

Daarmee worden vragen over invloed, zeggenschap en strategische autonomie relevanter. Voor beleidsmakers en marktpartijen verschuift de aandacht naar de vraag welke onderdelen van het betalingsverkeer Europa zelfstandig wil kunnen organiseren en beheersen.

3 Trend 10

Hoog | 2026-2027 | Betalingsverkeer

Europa zoekt naar meer autonomie

Europa zet sterker in op het behouden van invloed en controle over kritieke onderdelen van de financiële infrastructuur. Deze ontwikkeling krijgt vorm via zowel publiek beleid als marktgedreven Europese initiatieven.

Publiek beleid

Europese beleidsmakers en toezichthouders werken aan verdere harmonisatie van regelgeving, standaarden en infrastructuren (zie het overzicht van relevante wet- en regelgeving op pagina 48-49), bijvoorbeeld via eIDAS en de Payment Services Directive. Om die reden kan financiële dienstverlening eenvoudiger grensoverschrijdend functioneren, terwijl interoperabiliteit, schaalvoordelen en Europese samenwerking worden bevorderd. Europese integratie blijft echter complex. Nationale betaalculturen, lokale infrastructuren en uiteenlopende consumentenverwachtingen blijven invloed uitoefenen, waardoor volledige harmonisatie waarschijnlijk een geleidelijk proces blijft.

Lidstaten behouden daarnaast op onderdelen ruimte om af te wijken van Europese standaarden. Nederland gebruikt die ruimte bijvoorbeeld bij de interchange fee, dat via een lidstaatoptie is vastgesteld op 2 eurocent per transactie, tegenover 0,2% in een groot deel van Europa. Het Nederlandse bonusplafond en de voorgenomen implementatie van de tweede Consumer Credit Directive (CCD2)[20] laten zien dat Europese integratie niet automatisch tot uniformiteit leidt. Nederlandse marktpartijen moeten daarom rekening houden met zowel Europese harmonisatie als nationale beleidskeuzes die hun concurrentiepositie kunnen beïnvloeden. Daarnaast onderzoekt Europa publieke instrumenten om de strategische autonomie te versterken. De digitale euro past binnen deze ambitie om meer zeggenschap te behouden over cruciale onderdelen van de betaalinfrastructuur. De werking en impact hiervan worden verder behandeld in trend 11: Nieuwe geldvormen, zoals de digitale euro. De rol van Nederlandse en Europese overheden blijft daarmee een belangrijke driver van de concurrentieverhoudingen en de inrichting van het betalingsverkeer.

Marktgedreven Europese initiatieven

Naast publiek beleid wordt het versterken van de Europese strategische autonomie eveneens gedreven door marktinitiatieven. Verschillende geïnterviewde experts zien deze initiatieven als een logische volgende stap in de ontwikkeling van de Europese betaalmarkt. Waar nationale oplossingen zoals iDEAL (Nederland), Bizum (Spanje) en Blik (Polen) zeer succesvol zijn binnen hun thuismarkt, groeit de behoefte aan oplossingen die dezelfde gebruikservaring op Europese schaal kunnen bieden. Initiatieven zoals EuroPA (European Payments Alliance) streven naar een verdergaande pan-Europese betaalinfrastructuur. Ook Wero (zie kader) past binnen deze ambitie om de Europese positie tegenover mondiale betaalnetwerken te versterken. Nationale oplossingen bewegen om die reden steeds verder richting regionale en Europese samenwerking, waarbij gezamenlijke infrastructuren en interoperabiliteit als uitgangspunt dienen.

Deze initiatieven moeten niet alleen bijdragen aan een meer geïntegreerde Europese betaalmarkt, maar ook de afhankelijkheid van internationale betaalnetwerken verminderen. Tegelijkertijd kunnen bestaande marktverhoudingen veranderen, bijvoorbeeld in de manier waarop betaalmethoden zoals kaartbetalingen, Click to Pay, wallets en Pay by Bank worden gewaardeerd en gebruikt. De ambitie reikt verder dan betalingen. Europa investeert eveneens in eigen infrastructuren voor digitale identiteit, cloud en data-uitwisseling. GAIA-X is daarvan een voorbeeld. Daarnaast ontstaan Europese alternatieven voor Amerikaanse cloudproviders, zoals STACKIT van Schwarz Digital, dat door De Nederlandsche Bank als cloudprovider is gekozen. Het gezamenlijke doel is de afhankelijkheid van internationale technologiebedrijven te verkleinen.

Impact van Trend 10
Europa zoekt naar meer autonomie

De impact van deze trend is al duidelijk zichtbaar en zal richting 2030 verder toenemen. Europese samenwerking en schaal leiden daarbij niet automatisch tot strategische autonomie. Daarnaast blijven Europese initiatieven vaak afhankelijk van internationale technologie, infrastructuur en leveranciers, terwijl volledige vervanging van mondiale spelers niet altijd haalbaar of economisch wenselijk is. De kernvraag is daarom welke onderdelen van het betalingsverkeer strategisch of kritisch zijn en waar Europa voldoende zeggenschap, vervangbaarheid en alternatieven wil behouden. Daarbij is een evenwicht nodig tussen investeringen in Europese infrastructuur en het blijven profiteren van internationale schaal, expertise en innovatie.

Voor banken, betaaldienstverleners en infrastructuurpartijen worden investerings- en leverancierskeuzes daardoor niet langer uitsluitend bepaald door kosten en efficiëntie. Naast kosten en efficiëntie wegen weerbaarheid, autonomie, controle over data en publieke belangen richting 2030 zwaarder mee. Strategische autonomie wordt daarmee zowel een politiek vraagstuk als een wezenlijk onderdeel van de strategische keuzes van marktpartijen.

20. Overheid.nl, publicatie memorie van toelichting op de Nederlandse implementatie van CCD2, Overheid.nl Consultatie Implementatiewet herziene richtlijn consumentenkrediet

European Payments Initiative (EPI): van iDEAL naar Wero en het verlangen naar één geïntegreerde Europese betaaloplossing

iDEAL groeide de afgelopen twintig jaar uit tot een succesvolle account-to-accountbetaaloplossing dankzij brede acceptatie, gebruiksgemak en lage kosten. Met de overname door het European Payments Initiative (EPI) wordt iDEAL onderdeel van de ambitie om één geïntegreerde Europese betaaloplossing te ontwikkelen. EPI is een samenwerkingsverband van Europese banken en betaaldienstverleners, voornamelijk uit Frankrijk, België, Duitsland en Nederland. In 2023 nam EPI iDEAL en Payconiq over om deze onder te brengen in één Europees platform. Het initiatief sluit aan bij de bredere Europese ambitie om de strategische autonomie te versterken en op Europese schaal te concurreren met partijen als Visa, Mastercard, Apple en Google.

iDEAL wordt de komende jaren geleidelijk gemigreerd naar Wero, de nieuwe Europese betaaloplossing. Wero maakt gebruik van instant account-to-accountbetalingen en wordt stapsgewijs uitgerold. Na betalingen tussen consumenten volgen online, mobiele en fysieke betalingen. Op termijn moet Wero uitgroeien tot een bredere Europese wallet, waarin diensten zoals digitale identiteit en loyaliteitsprogramma's worden geïntegreerd.

Voor Europa kan Wero bijdragen aan verdere harmonisatie en een kleinere afhankelijkheid van niet-Europese spelers. Hiermee verandert voor Nederland het economische model van online betalen. Waar iDEAL bekendstaat om lage kosten en directe afwikkeling, voegt Wero functionaliteiten toe op het gebied van consumentenbescherming, aansprakelijkheid en geschillenafhandeling. Dit kan consumenten meer bescherming bieden, maar kan daarnaast leiden tot hogere kosten en extra operationele verplichtingen voor merchants.

3 Trend 11

Hoog 2030+ Betalingsverkeer

Nieuwe geldvormen zoals de Digitale Euro

Bitcoin werd in 2009 geïntroduceerd als de eerste cryptovaluta, bedoeld als digitale geldvorm die onafhankelijk van centrale partijen kan functioneren. Sindsdien zijn diverse nieuwe digitale geldvormen ontstaan die relevant kunnen worden voor het Nederlandse en Europese betalingsverkeer. Belangrijke drivers zijn stablecoins en de digitale euro.

Stablecoins

Stablecoins zijn digitale geldvormen waarvan de waarde is gekoppeld aan een onderliggende reserve, zoals een valuta of goud. Anders dan Bitcoin en veel andere cryptovaluta zijn zij ontworpen om waardestabiel te blijven en daardoor beter geschikt voor betalingen. Stablecoins kunnen worden gecombineerd met smart contracts, waardoor betalingen automatisch aan voorwaarden kunnen worden gekoppeld, zoals levering, betaalmomenten of identiteitsverificatie. Programmeerbaar geld biedt daarmee mogelijkheden om betalingen en geldstromen verder te automatiseren, met name in het zakelijke segment.

Voorbeelden van euro-stablecoins

Verschillende Europese partijen ontwikkelen of bieden inmiddels euro-stablecoins aan. Zo werkt een consortium van Europese banken onder de naam Qivalis[21] aan een gereguleerde stablecoin waarbij iedere munt één euro vertegenwoordigt en volledig door reserves wordt gedekt. Ook Quantoz is actief op deze markt en geeft met EURQ al een gereguleerde euro-stablecoin uit.

Door de combinatie van waardestabiliteit en programmeerbaarheid kunnen euro-stablecoins relevant worden voor zakelijke toepassingen, zoals geautomatiseerde betalingen, internationale transacties en afwikkeling tussen digitale systemen. De uiteindelijke impact hangt af van regelgeving, marktacceptatie en integratie in bestaande financiële infrastructuren.

Digitale Euro

Het Eurosysteem werkt aan de digitale euro, een vorm van publiek geld voor een steeds digitalere samenleving. Waar contant geld momenteel de enige publieke geldvorm is die rechtstreeks voor iedereen beschikbaar is, moet de digitale euro deze functie ook in het digitale domein vervullen. De digitale euro wordt rechtstreeks door de centrale bank uitgegeven en is bedoeld als aanvulling op contant geld en bestaande private betaaloplossingen. Dit kan de positie van publiek geld versterken, maar heeft tegelijkertijd gevolgen voor commerciële banken en betaaldienstverleners. Rekeninghouders kunnen bijvoorbeeld een deel van hun tegoeden overhevelen naar digitale-eurowallets, terwijl banken giraal geld moeten kunnen omzetten in digitale euro's en vice versa. Verschillende experts verwachten dat de digitale euro rond 2030 onderdeel kan worden van het Europese betalingsverkeer. Hoewel de ontwikkeling ver gevorderd is, zijn de uiteindelijke vormgeving en het introductiemoment nog niet definitief vastgesteld. Marktpartijen zullen zich daarom waarschijnlijk al vóór 2030 moeten voorbereiden. Experts beschouwen de digitale euro bovendien als instrument voor Europese autonomie, zoals beschreven in trend 10, omdat zij een Europese publieke betaaloptie biedt naast private, veelal niet-Europese oplossingen. Dit roept nieuwe vragen op over de rolverdeling tussen centrale banken, overheden, commerciële banken, betaaldienstverleners en technologiebedrijven.

Stablecoins en de digitale euro verschillen fundamenteel van elkaar. Stablecoins zijn doorgaans privaat uitgegeven digitale geldvormen die onder meer voor zakelijke en geautomatiseerde betalingen kunnen worden gebruikt. De digitale euro is publiek centralebankgeld, gericht op brede toegankelijkheid en dagelijkse betalingen. Beide kunnen daardoor naast elkaar bestaan en verschillende functies vervullen.

21. https://qivalis.eu/

3 Trend 11

Impact van trend 11
voorbereiding nieuwe geldvormen gaat voor marktadoptie

Hoewel particulier uitgegeven stablecoins al worden gebruikt, blijft de directe impact van nieuwe geldvormen op het dagelijkse betalingsverkeer op korte termijn naar verwachting beperkt. Richting 2030 kan deze impact op de betaalmarkt echter aanzienlijk toenemen, met name door de mogelijke introductie van de digitale euro. De verdere ontwikkeling en toepassing van euro-stablecoins hangen af van marktacceptatie, regelgeving en integratie in bestaande betaalinfrastructuren. Voor de digitale euro is nog geen definitief invoeringsbesluit genomen en een eventuele invoering blijft afhankelijk van Europese wetgeving en verdere besluitvorming.

De grootste impact ligt de komende jaren daarom waarschijnlijk bij de voorbereidingen binnen de sector en minder bij het betaalgedrag van consumenten. Banken, betaaldienstverleners en infrastructuurpartijen moeten investeren in kennis, experimenten, standaarden en technische infrastructuur om nieuwe publieke en private geldvormen veilig te integreren. De digitale euro kan daarbij een aanvullende betaalmethode met bijbehorende infrastructuur introduceren, wat aanzienlijke verandercapaciteit vraagt van banken en betaaldienstverleners. Ook de benodigde acceptatievoorzieningen en publieke communicatie vergroten de impact op de sector. Europese initiatieven zoals de European Blockchain Services Infrastructure kunnen daarbij een basis bieden voor toekomstige toepassingen.

3 Trend 11

Digitale Euro

De digitale euro is een initiatief van de Europese Centrale Bank (ECB) en het Eurosysteem om digitaal publiek geld beschikbaar te maken voor burgers en bedrijven in de eurozone. Tegelijkertijd werkt de Europese Unie aan het regelgevend kader voor distributie, acceptatie en governance.

De digitale euro is bedoeld als aanvulling op contant geld en bestaande private betaaloplossingen. Hoewel formeel geen vervanging van bestaande betaalmiddelen, kan de invoering ervan wel leiden tot verschuivingen tussen betaalvormen en aanbieders. Het totale aantal transacties zal waarschijnlijk beperkt veranderen, maar de verdeling daarvan mogelijk wel.

Het belangrijkste doel is publiek geld beschikbaar te houden in een steeds digitalere samenleving. Daarnaast moet de digitale euro bijdragen aan Europese strategische autonomie en weerbaarheid, en een publiek alternatief bieden naast private, veelal niet-Europese betaaloplossingen. Voorstanders zien hierin een digitale tegenhanger van contant geld, terwijl critici zich afvragen welk concreet consumentenprobleem ermee wordt opgelost.

De voorbereidingsfase van de digitale euro is in oktober 2025 afgerond. Inmiddels werkt het Eurosysteem aan de verdere technische ontwikkeling en een praktijkpilot waarvoor in juli 2026 36 betaaldienstverleners uit de eurozone zijn geselecteerd. De voorbereidingen met deze marktpartijen zijn inmiddels gestart en de operationele pilot staat gepland voor de tweede helft van 2027, met een looptijd van twaalf maanden. Tijdens deze pilot worden onder meer de technische werking, betaalprocessen en gebruikerservaring getest. De ECB streeft ernaar om in 2029 technisch gereed te zijn voor een mogelijke eerste uitgifte, mits de benodigde Europese wetgeving tijdig wordt aangenomen. Een definitief besluit over invoering en uitrol is nog niet genomen. Bij invoering moet de digitale euro breed inzetbaar worden voor dagelijkse betalingen, zowel online als aan de fysieke kassa, via bestaande banken en betaaldienstverleners. Het ontwerp voorziet daarnaast in offline betalingen als terugvaloptie bij verstoringen, hoge privacystandaarden, brede Europese acceptatie en interoperabiliteit met bestaande oplossingen.

Naast de digitale euro werkt het Eurosysteem aan Pontes en Appia, twee gerelateerde initiatieven gericht op de verdere digitalisering van financiële markttransacties. Pontes is op 21 september 2026 in een eerste fase gelanceerd en maakt het mogelijk om transacties in getokeniseerde financiële activa af te wikkelen in centralebankgeld. Appia richt zich op de ontwikkeling van een geïntegreerde Europese financiële infrastructuur op basis van tokenisatie en distributed ledger technology (DLT). De ECB verwacht hiervoor in 2028 een blauwdruk te publiceren. Anders dan de digitale euro, die bedoeld is voor dagelijkse betalingen, richten Pontes en Appia zich op de financiële groothandelsmarkt. Samen passen deze initiatieven binnen de bredere strategie van het Eurosysteem om centralebankgeld relevant te houden in een digitaliserende economie en de Europese strategische autonomie te versterken.

De impact op de sector kan aanzienlijk zijn. Banken, betaaldienstverleners, winkeliers en technologiepartijen moeten investeren in infrastructuur, processen en acceptatievoorzieningen. Daartegenover staan mogelijke voordelen, zoals meer concurrentie, grotere Europese onafhankelijkheid en een robuustere betaalinfrastructuur. Critici vragen zich echter af of deze maatschappelijke meerwaarde opweegt tegen de omvangrijke implementatie-inspanningen. Op korte termijn ligt de grootste impact daardoor mogelijk vooral bij de veranderopgave voor de sector en minder bij het betaalgedrag van consumenten.

Ontwikkeling 5

Maatschappij bepaalt de randvoorwaarden

Naast technologische innovatie en internationalisering krijgen maatschappelijke verwachtingen en publieke belangen steeds meer invloed op het betalingsverkeer. Consumenten, maatschappelijke organisaties en overheden stellen hogere eisen aan toegankelijkheid, veiligheid, continuïteit en consumentenbescherming. Deze eisen krijgen onder meer vorm in wet- en regelgeving. Die bepaalt niet alleen het kader waarbinnen marktpartijen opereren, maar stuurt ook de marktinrichting, de toegang van partijen en de borging van publieke belangen. Hierdoor zullen maatschappelijke belangen en regelgeving richting 2030 een steeds grotere rol spelen in de ontwikkeling van het betalingsverkeer.

3 Trend 12

Hoog | 2026-2027 | Betalingsverkeer

Regelgeving stuurt steeds meer de markt

Europa heeft de afgelopen jaren veel nieuwe wet- en regelgeving ingevoerd die direct ingrijpt op de betaalmarkt. Regels rond betalen, digitale identiteit, toegankelijkheid, consumentenkrediet, operationele weerbaarheid en AI raken vrijwel alle onderdelen van de betaalketen. Waar regelgeving vroeger vooral gericht was op financiële stabiliteit en consumentenbescherming, wordt zij tegenwoordig ook ingezet om innovatie, concurrentie, strategische autonomie en maatschappelijke doelstellingen te ondersteunen.

Regelgeving kan daarbij zowel proactief als reactief worden ingezet. Proactieve regelgeving loopt vooruit op nieuwe ontwikkelingen, terwijl reactieve regelgeving inspeelt op bestaande problemen. Tegelijkertijd neemt de hoeveelheid regelgeving toe, waardoor verplichtingen voor marktpartijen zich steeds verder opstapelen.

Nieuwe regels bepalen niet alleen rechten en verplichtingen, maar ook welke bedrijfsmodellen levensvatbaar zijn, hoe concurrentieverhoudingen zich ontwikkelen en welke innovaties kunnen opschalen. Regelgeving wordt daardoor een strategische factor bij investeringen, productontwikkeling en marktpositionering.

Proactieve regelgeving

Europa gebruikt regelgeving regelmatig om nieuwe technologieën en marktontwikkelingen vroegtijdig in goede banen te leiden. Zo zijn de AI Act en DORA bedoeld om risico's van digitalisering te beheersen. MiCA en FIDA moeten nieuwe markten reguleren voordat ongewenste ontwikkelingen ontstaan.

Deze aanpak kan duidelijkheid en vertrouwen bieden en innovatie ondersteunen. Tegelijkertijd bestaat het risico dat regels worden vastgesteld voordat technologieën en marktverhoudingen volledig zijn uitgekristalliseerd. Te gedetailleerde eisen kunnen experimenten beperken of innovatie buiten Europa stimuleren.

Reactieve regelgeving

Regelgeving wordt ook ingezet als reactie op problemen die zich al hebben voorgedaan. Voorbeelden zijn de opeenvolgende aanscherpingen van de Europese antiwitwasregels en de nieuwe Anti-Money Laundering Regulation (AMLR).

Deze vorm van regelgeving is minder voorspelbaar, omdat zij vaak volgt op incidenten, maatschappelijke schade of tekortkomingen in bestaande kaders. Bij urgente problemen kan regelgeving snel worden aangescherpt, waardoor marktpartijen in korte tijd systemen, processen en controles moeten aanpassen.

Stapeling van regelgeving

De hoeveelheid regelgeving groeit verder. Marktpartijen krijgen te maken met meer rapportageverplichtingen en moeten sneller betrouwbare en consistente informatie aanleveren. De stapeling van Europese en nationale verplichtingen leidt bovendien tot regels die niet altijd goed op elkaar aansluiten of passen bij de dagelijkse praktijk.

Tegelijkertijd ontstaan spanningen tussen beleidsdoelstellingen. Regelgeving moet innovatie en concurrentie stimuleren, maar ook consumenten beschermen, fraude bestrijden, toegankelijkheid waarborgen en operationele weerbaarheid vergroten. Deze doelstellingen kunnen met elkaar botsen: maatregelen die risico's beperken kunnen innovatie vertragen, terwijl ruimere markttoegang juist nieuwe kwetsbaarheden kan introduceren.

Impact van Trend 12
Regelgeving wordt steeds bepalender voor investeringsruimte en concurrentiekracht

De impact van deze trend raakt vrijwel alle marktpartijen. De implementatie en naleving van wet- en regelgeving vragen steeds meer capaciteit op het gebied van juridische ondersteuning, technologie, rapportage en aanpassingen aan producten, processen en uitvoering. Strikte handhaving en hoge boetes bij non-compliance zorgen ervoor dat compliance hoog op de agenda blijft. Voor kleinere partijen kan deze last relatief zwaar wegen, omdat zij de kosten minder goed over een brede organisatie en klantenbasis kunnen spreiden. Hierdoor blijft mogelijk minder ruimte over voor innovatie en procesoptimalisatie, terwijl het belang van schaal, specialisatie en samenwerking toeneemt. Naarmate andere trends richting 2030 meer impact krijgen, zal regelgeving bovendien steeds vaker vooraf de kaders voor innovatie bepalen en waar nodig achteraf bijsturen.

Omdat Europese regelgeving steeds vaker vooruitloopt op technologische en maatschappelijke ontwikkelingen, wordt vroege betrokkenheid bij consultaties en beleidsvorming belangrijker. Zo kunnen uitvoerbaarheid, proportionaliteit en de gevolgen voor innovatie beter worden meegewogen voordat regels definitief worden vastgesteld.

3 Trend 13

Midden 2028-2029 Betalingsverkeer

Publieke belangen worden expliciet behartigd

Van banken, betaaldienstverleners en andere marktpartijen wordt steeds nadrukkelijker verwacht dat zij bijdragen aan fraudebestrijding, consumentenbescherming, digitale inclusie en operationele continuïteit. Publieke belangen worden daarmee een explicieter onderdeel van beleid, regelgeving en de inrichting van het betalingsverkeer. Dit geldt onder meer voor de toegang tot basisbetaaldiensten, de toegankelijkheid van digitale betaaloplossingen en de maatschappelijke functie van contant geld.

"Vertrouwen blijft de belangrijkste valuta van het betalingsverkeer."

Contant geld blijft relevant als vangnet bij digitale verstoringen en voor groepen die minder goed kunnen deelnemen aan een volledig digitale samenleving. Voor voorzieningen met een beperkte commerciële aantrekkelijkheid kan daarom expliciete borging noodzakelijk zijn.

Geïnterviewde experts wijzen erop dat internationale marktpartijen niet altijd dezelfde maatschappelijke rol vervullen als traditionele Nederlandse instellingen. Naarmate het ecosysteem internationaler en diverser wordt, neemt het belang van duidelijke afspraken over toegankelijkheid, inclusie, continuïteit en vertrouwen verder toe. De uitdaging verschuift daarmee van het naleven van afzonderlijke regels naar het actief borgen van publieke belangen binnen een steeds digitaler en complexer ecosysteem.

Impact van Trend 13
Maatschappelijke verantwoordelijkheden vragen om expliciete keuzes

De impact van deze trend neemt de komende jaren toe en raakt vooral de organisatie en borging van publieke belangen. Naarmate het betalingsverkeer internationaler, digitaler en complexer wordt, volstaan bestaande nationale structuren en traditionele instellingen niet langer vanzelfsprekend. Er zijn daarom expliciete keuzes nodig over welke maatschappelijke functies behouden moeten blijven, wie daarvoor verantwoordelijk is en welke minimumvoorwaarden gelden voor toegankelijkheid, continuïteit en veiligheid. Voor banken en betaalinstellingen krijgen deze verantwoordelijkheden een prominentere plaats op de operationele en strategische agenda. Tegelijkertijd profiteren ook technologiebedrijven, platformen en andere marktpartijen van een goed functionerend betalingsverkeer. Daarmee wordt de verdeling van verantwoordelijkheden en kosten binnen het bredere ecosysteem belangrijker.

Spanning ontstaat wanneer de kosten van publieke voorzieningen bij een beperkte groep partijen terechtkomen, terwijl de commerciële baten elders in de waardeketen ontstaan. De discussie verschuift daarmee naar een bredere bestuurlijke vraag: hoe organiseren en financieren we een veilig, toegankelijk, betrouwbaar en economisch houdbaar betalingsverkeer?

Overzicht van relevante wet- en regelgeving

PSD3 & PSR *(Payment Services Directive 3 & Payment Services Regulation)*
Per medio 2028 (naar verwachting)

De Payment Services Directive 3 (PSD3) en Payment Services Regulation (PSR) volgen PSD2 op en moderniseren het Europese regelgevingskader voor betaaldiensten. PSD3 moet worden omgezet in nationale wetgeving, terwijl de PSR rechtstreeks van toepassing is in alle lidstaten.

De regelgeving moet consumentenbescherming versterken, concurrentie stimuleren en de Europese betaalmarkt verder harmoniseren. Fraudebescherming en aansprakelijkheid worden aangescherpt, derde partijen krijgen ruimere toegang tot betaalrekeningen via open banking en er ontstaan nieuwe mogelijkheden voor account-to-account (A2A)-betalingen en Pay by Bank.

De impact raakt banken, betaalinstellingen, fintechs en merchants. De grootste veranderingen liggen vooral in de onderliggende betaalketen en marktstructuur, en minder in het dagelijkse betaalgedrag van consumenten. PSD3 en de PSR vormen daarmee een belangrijke bouwsteen voor verdere digitalisering, concurrentie en innovatie binnen het Europese betalingsverkeer.

eIDAS 2.0 & EUDI Wallet *(European Digital Identity Wallet)*
Per 20 mei 2024

EUDI wallet beschikbaar per ultimo 2026
Acceptatie in de markt per 2027 (naar verwachting)

De Electronic Identification, Authentication and Trust Services Regulation (eIDAS 2.0) introduceert een Europees raamwerk voor digitale identiteit. Centraal staat de European Digital Identity Wallet (EUDI Wallet), waarmee burgers zich digitaal kunnen identificeren en gegevens veilig kunnen delen binnen de Europese Unie.

Het doel is een uniforme Europese digitale identiteit voor uiteenlopende digitale diensten. Daarmee raakt digitale identiteit steeds sterker verweven met het betaalproces. De EUDI Wallet kan worden gebruikt voor identificatie, authenticatie, KYC en gebruikersverificatie, waardoor betalen, identiteit en vertrouwen dichter bij elkaar komen.

De regelgeving creëert vooral de randvoorwaarden en infrastructuur voor brede toepassing. De impact op het betalingsverkeer hangt af van de mate waarin marktpartijen, overheden en consumenten de EUDI Wallet adopteren. Op langere termijn kan de EUDI Wallet uitgroeien tot een belangrijke infrastructuurlaag voor digitale transacties in Europa, waarbij grootschalige adoptie naar verwachting geleidelijk zal verlopen.

Overzicht van relevante wet- en regelgeving

European Accessibility Act *(EAA)*

Per 28 juni 2025

De European Accessibility Act (EAA) stelt toegankelijkheidseisen aan digitale producten en diensten voor mensen met een beperking. De regels gelden onder meer voor betaalterminals, online betaalomgevingen, mobiele apps en andere vormen van digitale dienstverlening. Voor het betalingsverkeer betekent dit dat betaalapps, websites, klantcommunicatie en fysieke betaaloplossingen bruikbaar moeten zijn voor een brede groep gebruikers, ongeacht fysieke of cognitieve beperkingen. De impact ligt vooral op het gebied van ontwerp, dienstverlening en gebruikerservaring. Bij nieuwe producten kunnen toegankelijkheidseisen relatief eenvoudig worden meegenomen, terwijl aanpassingen aan bestaande systemen en legacy-infrastructuur aanzienlijk complexer kunnen zijn.

Wet chartaal betalingsverkeer

1 januari 2027 (onder voorbehoud)

De Wet chartaal betalingsverkeer moet de beschikbaarheid van contant geld in Nederland waarborgen en legt verantwoordelijkheden vast voor banken en andere betrokken partijen.

Daarmee wordt contant geld expliciet erkend als publiek belang en als onderdeel van een toegankelijk en weerbaar betalingsverkeer. Ondanks verdere digitalisering blijft contant geld relevant als terugvaloptie bij storingen en cyberincidenten, en voor mensen die minder digitaal vaardig zijn.

De impact raakt vooral banken, geldtransporteurs en retailers. Hoewel het gebruik van contant geld verder kan afnemen, bevestigt de wet dat contant geld een maatschappelijke functie behoudt voor inclusie, keuzevrijheid en operationele weerbaarheid.

CCD2 *(Consumer Credit Directive II)*

Per 20 november 2026

Consumer Credit Directive II (CCD2) herziet de Europese regels voor consumentenkrediet en breidt de reikwijdte uit naar nieuwe kredietvormen, waaronder bepaalde Buy Now, Pay Later-oplossingen (BNPL) en andere vormen van kortlopende of ingebedde kredietverlening. De richtlijn moet consumenten beter beschermen en verantwoord kredietgebruik bevorderen. Daarom worden strengere eisen gesteld aan informatieverstrekking, kredietwaardigheidsbeoordelingen en zorgplicht, met meer nadruk op het voorkomen van problematische schulden en overkreditering.

De impact raakt vooral kredietaanbieders, BNPL-aanbieders, banken en merchants. Achteraf betalen, gespreid betalen, bepaalde renteloze kredietvormen en mogelijk ook specifieke vormen van uitgesteld betalen, zoals deferred debitkaarten, vallen nadrukkelijker binnen het regelgevend kader. Consumenten kunnen hierdoor vaker worden getoetst op kredietwaardigheid en meer producten kunnen meetellen bij de beoordeling van hun totale kredietruimte. Dit kan de beschikbaarheid van bepaalde betaalvormen beperken en leidt tot hogere compliance- en operationele kosten. Tegelijkertijd bestaat discussie over de proportionaliteit van deze regels voor producten die historisch gezien weinig problematische schulden hebben veroorzaakt.

4

Trendradar: impact op de betaalmarkt richting 2030

4 Trendradar: impact op de betaalmarkt richting 2030

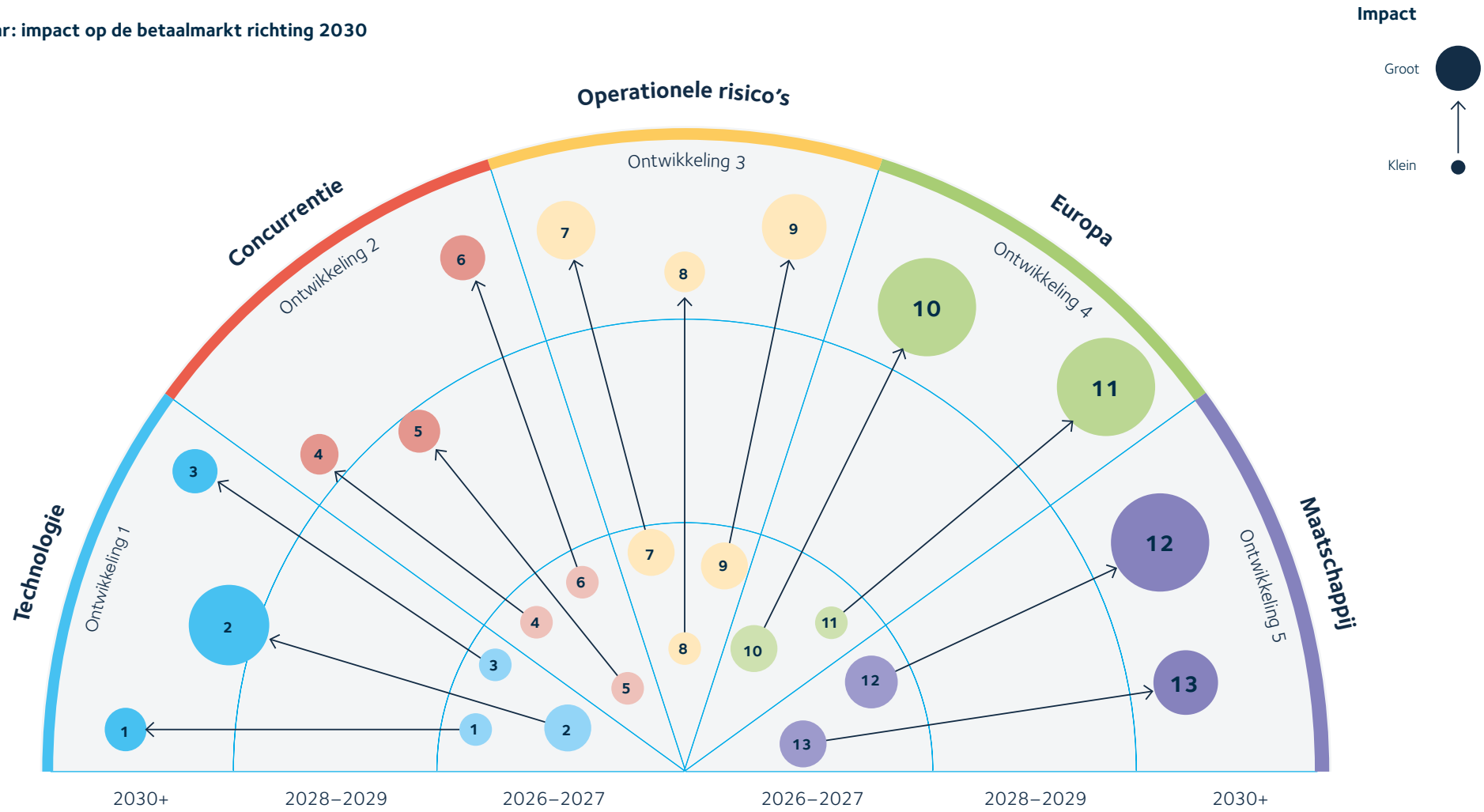

Hoofdstuk 3 laat zien dat het betalingsverkeer richting 2030 verandert langs meerdere, onderling verbonden dimensies: technologische innovatie, verschuivingen in invloed binnen de waardeketen, operationele afhankelijkheden, Europese integratie en strategische autonomie, en maatschappelijke eisen. Deze ontwikkelingen bieden kansen voor efficiëntie en gebruiksgemak, maar vragen tegelijk om nieuwe strategische keuzes. Hun impact wordt niet alleen bepaald door afzonderlijke trends, maar vooral door de manier waarop deze op elkaar inwerken.

De trends verschillen bovendien in impact en volwassenheid. Sommige hebben naar verwachting brede gevolgen voor de markt, terwijl andere vooral specifieke onderdelen van de waardeketen raken. Sommige trends zijn nu al zichtbaar in het dagelijkse betalingsverkeer, terwijl andere zich nog in een vroege ontwikkelingsfase bevinden.

De trendradar maakt deze verschillen inzichtelijk door trends te positioneren op basis van hun verwachte impact, het moment waarop zij invloed krijgen en de ontwikkeling van die invloed in de tijd. Zo wordt duidelijk welke trends naar verwachting het meest bepalend worden en wanneer marktpartijen daarop moeten anticiperen.

4 Trendradar: impact op de betaalmarkt richting 2030

1. **Betalen verdwijnt steeds verder naar de achtergrond**
2. **AI verandert de koop- en betaalervaring**
3. **Digitale identiteit vormt fundament onder het betalingsverkeer**
4. **Concurrentie verschuift naar klantrelatie en data**
5. **De betaalmarkt internationaliseert verder**
6. **De betaalketen wordt specialistischer en complexer**
7. **Toenemende druk op operationele weerbaarheid**
8. **Fraude wordt complexer en persoonlijker**
9. **AI biedt kansen voor operationele efficiëntie**
10. **Europa zoekt naar meer autonomie**
11. **Nieuwe geldvormen zoals de Digitale Euro**
12. **Regelgeving stuurt steeds meer de markt**
13. **Publieke belangen worden expliciet behartigd**

In de trendradar is de ontwikkeling van trends door de jaren heen geïllustreerd, waarbij de verschillende ringen de verschillende jaren tot 2030 vertegenwoordigen. De nummers bij de bollen verwijzen naar de dertien trends die onder de radar zijn opgenomen. De positie van de bollen geeft aan in welke periode de impact van een trend zichtbaar is of naar verwachting toeneemt. Alle trends beginnen in de binnenste ring (2026-2027) en ontwikkelen zich via de middelste ring (2028-2029) door de jaren heen richting de buitenste ring (2030+). Wanneer een trend niet afzonderlijk wordt weergegeven in 2028-2029, betekent dit niet dat de ontwikkeling in die periode stopt. De trend ontwikkelt zich verder en bereikt naar verwachting rond 2030 zijn grootste impact. Sommige trends groeien daarbij van een lagere naar een hogere impact.

Grootste impact

Ontwikkelingen die de structuur van het betalingsverkeer fundamenteel veranderen, hebben naar verwachting de grootste impact. Kunstmatige intelligentie zorgt voor verdere digitalisering en automatisering van het betalingsverkeer. Europese integratie beïnvloedt grote delen van het ecosysteem. Regelgeving stelt bovendien steeds hogere eisen aan de partijen die binnen het ecosysteem actief zijn. Deze ontwikkelingen versterken elkaar.

Trends zoals digitale wallets, cyberweerbaarheid, Europese regelgeving en de groeiende rol van internationale technologieplatformen zijn al zichtbaar en beïnvloeden het huidige betalingsverkeer. Andere trends, zoals de digitale euro, bevinden zich nog in een relatief vroege ontwikkelingsfase.

Samenspel van ontwikkelingen

De gezamenlijke impact van deze trends vraagt om een toekomstbestendig betaalecosysteem waarin innovatie, samenwerking, publieke belangen en economische houdbaarheid met elkaar in balans blijven. Het volgende hoofdstuk verkent welke strategische scenario's hieruit kunnen voortvloeien voor het betalingsverkeer.

5

Strategische scenario's voor het betalingsverkeer

5 Strategische scenario's voor het betalingsverkeer

Het voorgaande hoofdstuk gaat over de verwachte impact en tijdshorizon van de belangrijkste ontwikkelingen; dit hoofdstuk schetst een aantal scenario's die de komende jaren het betalingsverkeer in Nederland kunnen gaan beïnvloeden, op vier gebieden:

1. **het beïnvloeden van een steeds internationaler ecosysteem**

   Besluitvorming over het betalingsverkeer vindt steeds vaker op Europees en mondiaal niveau plaats. Welke ruimte houdt Nederland om deze ontwikkelingen actief te beïnvloeden? Blijft Nederland een invloedrijke speler, of verschuift de rol steeds meer naar die van gebruiker van internationaal bepaalde oplossingen en kaders?

2. **het organiseren van effectieve samenwerking**

   De toenemende complexiteit en het grotere aantal betrokken publieke en private partijen maken gezamenlijke besluitvorming binnen Nederland lastiger. Blijven partijen in staat om gezamenlijke belangen, prioriteiten en verantwoordelijkheden effectief te organiseren, of raakt de Nederlandse samenwerking steeds verder versnipperd?

3. **het expliciet borgen van publieke belangen**

   Als macht in de betaalketen verplaatst naar meer internationale, commerciële partijen dan wordt de druk groter om publieke belangen naast commerciële belangen te blijven borgen. Ontstaat er (door samenwerking tussen private en publieke partijen) consensus over het belang van niet-commerciële kaders voor betalingsverkeer, of gaat commercie regeren?

4. **het waarborgen van de economische houdbaarheid van het betalingsverkeer**

   Door de groeiende internationalisering en digitalisering van het betalingsverkeer nemen de benodigde investeringen toe voor veiligheid, toegankelijkheid, weerbaarheid en toekomstbestendigheid. Tegelijkertijd verschuiven inkomstenstromen steeds verder weg van banken en gereguleerde betaaldienstverleners. Leidt dit tot structurele frictie in het ecosysteem of wordt betalingsverkeer gezamenlijk als nutsvoorziening verzorgd?

Hoe kan Nederland zijn sterke uitgangspositie behouden en zijn kansen benutten in een speelveld dat steeds digitaler, internationaler en complexer wordt? Het samenspel van invloeden die in hoofdstuk 4 staan, geeft aan hoe belangrijk het is om binnen het Europese betalingsverkeer invloed te blijven uitoefenen en de kenmerkende kwaliteiten van Nederland in te zetten om te groeien als toonaangevend land voor betalingsverkeer in Europa. Deze kwaliteiten zijn met name onze goede samenwerking en innovatievermogen in de betaalmarkt.

Per thema kijken we naar twee extreme scenario's en schetsen we vervolgens wat het meest waarschijnlijke scenario is. Voor iedere speler in het betalingsverkeer leidt dit tot specifieke uitdagingen, vragen en keuzes.

5.1 Het beïnvloeden van een steeds internationaler ecosysteem

Een groeiend deel van de besluitvorming over regelgeving, infrastructuur, standaarden en klantinteractie verschuift naar Europees en mondiaal niveau. Daarmee neemt ook de directe invloed van Nederland op de inrichting van het betalingsverkeer af. Dit roept een fundamentele vraag op: hoe behoudt Nederland invloed binnen een steeds internationaler ecosysteem? Europese instellingen bepalen steeds vaker de wettelijke kaders, terwijl internationale technologiebedrijven meer invloed krijgen op standaarden, technologiekeuzes en klantinteractie. Beslissingen worden daardoor vaker buiten Nederland genomen, waardoor de Nederlandse positie binnen het betalingsverkeer geleidelijk verzwakt.

SCENARIO 1	SCENARIO 2
Europese integratie – Nederland volgt	**Digitale soevereiniteit – Nederland regisseert**
• Er ontstaat een geïntegreerd Europees betaalecosysteem met gemeenschappelijke infrastructuur. • Grote Europese en internationale partijen bepalen de ontwikkeling van het betalingsverkeer. • De rol van Nederland verschuift van medeontwerper naar gebruiker. • Consumenten en bedrijven profiteren van efficiënter en eenvoudiger grensoverschrijdend betalingsverkeer. • Nederlandse invloed in Europa blijft bestaan maar is relatief beperkt ten opzichte van grotere lidstaten en internationale spelers.	• Europa investeert sterker in strategische autonomie op het gebied van digitale infrastructuur en financiële dienstverlening. • Nederland speelt een leidende rol in de ontwikkeling van betaalinfrastructuur en standaarden. • De afhankelijkheid van niet-Europese technologiebedrijven neemt af, waardoor er meer ruimte ontstaat voor publieke belangen. • Deze koers vereist langdurige investeringen, bestuurlijke daadkracht en intensieve publiek-private samenwerking. • Meer invloed en autonomie kunnen ten koste gaan van schaalvoordelen en de snelheid waarmee innovaties van buiten Europa worden overgenomen.

Meest waarschijnlijke scenario: Invloed via Europese netwerken

De internationalisering van het betalingsverkeer lijkt onvermijdelijk. Regelgeving, standaarden en technologie zullen zich steeds vaker op Europees niveau ontwikkelen. Door actief deel te nemen aan Europese samenwerkings- en besluitvormingsprocessen kan Nederland invloed behouden. Nederland kan daarbij voortbouwen op zijn sterke positie als innovatieve betaalmarkt en op zijn traditie van samenwerking en consensusvorming.

De focus verschuift daarmee van nationale controle naar invloed binnen Europese netwerken. Succes wordt daarbij minder bepaald door eigenaarschap en meer door vroege betrokkenheid, actieve deelname aan besluitvorming en het vermogen om coalities te vormen.

5.2 Het organiseren van samenwerking

Geen enkele organisatie overziet nog het volledige betalingsverkeer. Technologiebedrijven, gespecialiseerde dienstverleners, infrastructuurpartijen, banken en toezichthouders vormen samen een steeds internationaler en complexer ecosysteem. Vraagstukken rond cybersecurity, fraude, weerbaarheid, digitale identiteit en interoperabiliteit kunnen daardoor niet langer door individuele organisaties alleen worden opgelost. Geïnterviewde experts wijzen erop dat nieuwe marktpartijen vaak internationaal opereren, uiteenlopende belangen hebben en niet altijd aansluiten bij nationale overlegstructuren. Tegelijkertijd verschuift besluitvorming steeds vaker naar Europees niveau, waardoor afstemming complexer wordt en nationale belangen minder vanzelfsprekend samenvallen. De uitdaging ligt daarom in het organiseren van effectieve samenwerking tussen een groeiend aantal partijen met uiteenlopende belangen, rollen en verantwoordelijkheden.

SCENARIO 1	SCENARIO 2
Minder samenhang, meer complexiteit	**Strategische samenwerking**
• De samenwerking tussen banken, betaaldienstverleners, technologiebedrijven en toezichthouders raakt steeds meer versnipperd, doordat partijen vooral vanuit hun eigen belangen en prioriteiten opereren. • Overlegstructuren sluiten onvoldoende op elkaar aan, waardoor gezamenlijke besluitvorming wordt vertraagd en verantwoordelijkheden onduidelijk blijven. • Gezamenlijke prioriteiten en afspraken over informatie-uitwisseling, verantwoordelijkheden en investeringen komen slechts moeizaam tot stand. • Samenwerking op thema's als cybersecurity, fraudebestrijding, digitale identiteit en weerbaarheid wordt uitdagender. • Nederland behoudt een belangrijke netwerkfunctie, maar heeft meer moeite om partijen te verbinden voor gezamenlijke langetermijninitiatieven.	• Partijen gaan internationaal samenwerken in het betalingsverkeer. • Banken, betaaldienstverleners, technologiebedrijven en toezichthouders investeren gezamenlijk in standaarden en netwerken. • Betere afstemming tussen nationale en Europese overlegstructuren maakt snellere gezamenlijke besluitvorming mogelijk. • Deze samenwerking bevordert zowel innovatie als de weerbaarheid van het betalingsverkeer. • Succes vereist duidelijke governance en structurele investeringen. Individuele belangen moeten ondergeschikt worden aan gezamenlijke doelstellingen.

Meest waarschijnlijke scenario: Selectieve samenwerking in een netwerk van netwerken

Samenwerking wordt relevanter, maar volledige gezamenlijke afstemming lijkt niet realistisch. Rond thema's als cybersecurity en fraudebestrijding ontstaan sterke publiek-private samenwerkingsverbanden. Op andere onderwerpen blijft het landschap gefragmenteerd en worden keuzes vooral bepaald door commerciële en institutionele belangen. Nationale overlegstructuren blijven bestaan, maar worden aangevuld met Europese en internationale netwerken waarin steeds meer besluiten worden genomen. Nederlandse partijen opereren daardoor in een netwerk van netwerken. Succes hangt minder af van centrale regie en meer van het vermogen om partijen, belangen en overlegstructuren met elkaar te verbinden. Organisaties die actief zijn in meerdere netwerken kunnen ontwikkelingen eerder signaleren, samenwerking organiseren en invloed uitoefenen.

5.3 Het borgen van publieke belangen

Publieke belangen zoals toegankelijkheid, veiligheid, inclusie en vertrouwen waren lange tijd vanzelfsprekende onderdelen van het Nederlandse betalingsverkeer. Door internationalisering, digitalisering en een groeiend aantal marktpartijen is dat minder vanzelfsprekend geworden. Geïnterviewde experts wijzen erop dat deze belangen vroeger vaak impliciet werden geborgd via nationale samenwerkingsstructuren, gevestigde instellingen en sectorafspraken. In een internationaler en complexer ecosysteem wordt het belangrijker om afspraken over toegankelijkheid, inclusie, continuïteit, veiligheid en vertrouwen expliciet vast te leggen. Dit leidt tot spanningen, omdat investeringen in publieke belangen niet altijd aansluiten bij de commerciële prikkels van marktpartijen.

Dit is bijvoorbeeld zichtbaar bij contant geld, dat maatschappelijk belangrijk blijft terwijl de economische prikkel om de infrastructuur in stand te houden afneemt. Ook toegang tot betaalrekeningen, betaaldiensten en ondersteuning bij bankzaken is essentieel voor maatschappelijke participatie, maar levert niet altijd commercieel rendement op.

SCENARIO 1	SCENARIO 2
Publieke belangen als randvoorwaarde	**De markt beweegt binnen maatschappelijke kaders**
• Commerciële partijen ontwikkelen nieuwe betaaloplossingen, terwijl regelgeving zich vooral richt op voorwaarden als veiligheid en consumentenbescherming. • Publieke belangen staan onder druk door de verdere afname van contant geld en de groeiende digitalisering. • Overheden en toezichthouders grijpen voornamelijk in nadat problemen zichtbaar worden, waardoor ondersteuning voor kwetsbare groepen vaak reactief blijft. • De verantwoordelijkheid voor inclusie, toegankelijkheid en continuïteit raakt versnipperd, met als risico dat publieke belangen pas achteraf worden geborgd.	• De sector ziet het betalingsverkeer als een vitale maatschappelijke infrastructuur die ze actief moeten beschermen. • Overheden, toezichthouders en marktpartijen bieden gezamenlijke waarborgen voor toegankelijkheid, veiligheid en continuïteit. • Ze nemen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor de beschikbaarheid van contant geld en de bescherming van kwetsbare groepen. • Innovatie wordt structureel getoetst aan maatschappelijke publieke doelstellingen. • Het borgen van publieke belangen brengt extra kosten, toezicht en complexiteit met zich mee. Er is een goede balans nodig tussen maatschappelijke doelen, innovatie en uitvoerbaarheid.

Meest waarschijnlijke scenario: Een voortdurende balans tussen markt en maatschappij

Publieke belangen blijven een belangrijk uitgangspunt, maar kunnen niet langer impliciet worden geborgd via historische structuren en gevestigde instellingen. Zij worden daarom explicieter benoemd, gemonitord en vastgelegd in afspraken tussen overheden, toezichthouders en marktpartijen. Tegelijkertijd blijft het betalingsverkeer grotendeels georganiseerd op basis van marktwerking en commerciële innovatie, waardoor een voortdurend spanningsveld ontstaat tussen efficiëntie en maatschappelijke doelstellingen. Voorzieningen zoals contant geld, toegang tot betaalrekeningen en de bescherming van kwetsbare gebruikers blijven beschikbaar, maar vragen regelmatig om nieuwe afspraken, financieringsmodellen en gerichte interventies. Daarbij wordt ook de verdeling van verantwoordelijkheden, kosten en risico's tussen betrokken partijen steeds belangrijker.

5.4 Duurzaam financieren van het betalingsverkeer

De marktontwikkelingen leiden tot een fundamentele vraag: hoe blijft het betalingsverkeer op lange termijn economisch houdbaar? Naarmate het internationaler, digitaler en complexer wordt, nemen de investeringen die nodig zijn om het veilig, toegankelijk, weerbaar en toekomstbestendig te houden toe. Tegelijkertijd verschuiven inkomsten en waardecreatie steeds verder weg van banken en betaaldienstverleners, terwijl zij een groot deel van de infrastructuur beheren en de bijbehorende kosten dragen. Consumenten en bedrijven verwachten dat betalingen altijd beschikbaar, direct, veilig en betaalbaar zijn. Het betalingsverkeer krijgt daarmee steeds meer het karakter van een maatschappelijke nutsvoorziening. Tegelijkertijd gaat een groeiend deel van de economische waarde naar partijen die de klantrelatie, data en aanvullende dienstverlening beheren. Hierdoor ontstaat spanning tussen maatschappelijke verwachtingen en economische realiteit.

Het wordt daarmee minder vanzelfsprekend dat partijen die investeren in de onderliggende infrastructuur deze investeringen kunnen terugverdienen. Dit roept de vraag op hoe kosten, baten en verantwoordelijkheden in de toekomst duurzaam en evenwichtig kunnen worden verdeeld.

SCENARIO 1	SCENARIO 2
Toenemende kosten, afnemende verdienmodellen	**Economische waarde en verantwoordelijkheid in balans**
• De maatschappelijke afhankelijkheid van het betalingsverkeer groeit, banken en infrastructuurpartijen blijven verantwoordelijk voor het (girale) fundament van betalingsverkeer en dragen een groot deel van de kosten. • De opbrengsten gaan steeds meer naar andere partijen die hun producten boven op deze basis aanbieden. • Hierdoor ontstaat een structurele mismatch tussen kosten, opbrengsten en verantwoordelijkheden binnen het ecosysteem. • De beperkte terugverdienmogelijkheden zetten investeringen in innovatie en de toekomstige weerbaarheid van de betaalinfrastructuur onder druk. • Toenemende discussies over de verdeling van kosten en opbrengsten leiden tot meer frictie en een afnemende bereidheid om gezamenlijk in het betalingsverkeer te investeren.	• Betrokken partijen erkennen gezamenlijk dat een toekomstbestendig betalingsverkeer vraagt om een betere balans tussen investeringen, opbrengsten en verantwoordelijkheden. • Er worden nieuwe afspraken gemaakt waardoor partijen die profiteren van het ecosysteem ook bijdragen aan de kosten ervan. • De betaalinfrastructuur wordt steeds meer beschouwd als een collectieve voorziening binnen een publiek-private samenwerking. • Een collectiever financieringsmodel vergroot de zekerheid over toekomstige investeringen, maar vereist complexe afspraken over kosten, baten en verantwoordelijkheden. • Economische houdbaarheid vraagt om blijvende samenwerking en periodieke herijking van afspraken, met name gericht op de verdeling van lasten en opbrengsten.

Meest waarschijnlijke scenario: Voortdurende onderhandeling over waarde en kosten

De maatschappelijke eisen aan het betalingsverkeer blijven toenemen, terwijl de economische waarde zich over steeds meer partijen verspreidt. Het betalingsverkeer blijft economisch levensvatbaar, maar vraagt om voortdurende aanpassing van verdienmodellen, samenwerkingsvormen en kostenverdelingen. Banken, betaaldienstverleners, infrastructuurpartijen en technologiebedrijven zullen daarbij moeten bepalen wie investeert, profiteert en verantwoordelijkheid draagt voor publieke belangen en weerbaarheid. Sommige investeringen worden collectief georganiseerd, andere via marktmechanismen. Toezichthouders en beleidsmakers zullen vaker moeten ingrijpen wanneer kritieke infrastructuur en publieke voorzieningen onvoldoende worden ondersteund of gefinancierd. De discussie verschuift daarmee van de vraag óf het betalingsverkeer een nutsfunctie vervult naar de vraag hoe deze economisch houdbaar kan worden gefinancierd.

Succes vraagt om afspraken tussen publieke en private partijen over de verdeling van kosten, opbrengsten en verantwoordelijkheden binnen het ecosysteem.

5.5 Conclusie

De ontwikkelingen in dit rapport laten zien dat het Nederlandse betalingsverkeer ook richting 2030 tot de best functionerende betaalmarkten van Europa kan blijven behoren. Tegelijkertijd is dat niet vanzelfsprekend. De omgeving waarin het betalingsverkeer opereert, wordt internationaler, digitaler en complexer, terwijl technologie, regelgeving, geopolitiek en maatschappelijke verwachtingen steeds sterker op elkaar ingrijpen. De centrale opgave verschuift daardoor van het optimaliseren van afzonderlijke betaaloplossingen naar het organiseren van een toekomstbestendig ecosysteem.

Daarbij verandert allereerst de manier waarop Nederland invloed kan uitoefenen. In toenemende mate worden regelgeving, standaardisatie, infrastructurele invloed en technologische keuzes bepaald op Europees of mondiaal niveau. Nationale controle wordt daarmee minder vanzelfsprekend. Invloed ontstaat juist door vroegtijdig betrokken te zijn bij Europese besluitvorming, actief deel te nemen aan relevante netwerken en coalities te vormen rond gezamenlijke belangen. Voor Nederland hangt een sterke positie in het Europese betalingsverkeer daardoor steeds minder af van nationaal eigenaarschap en steeds meer van het vermogen om ontwikkelingen mede te sturen.

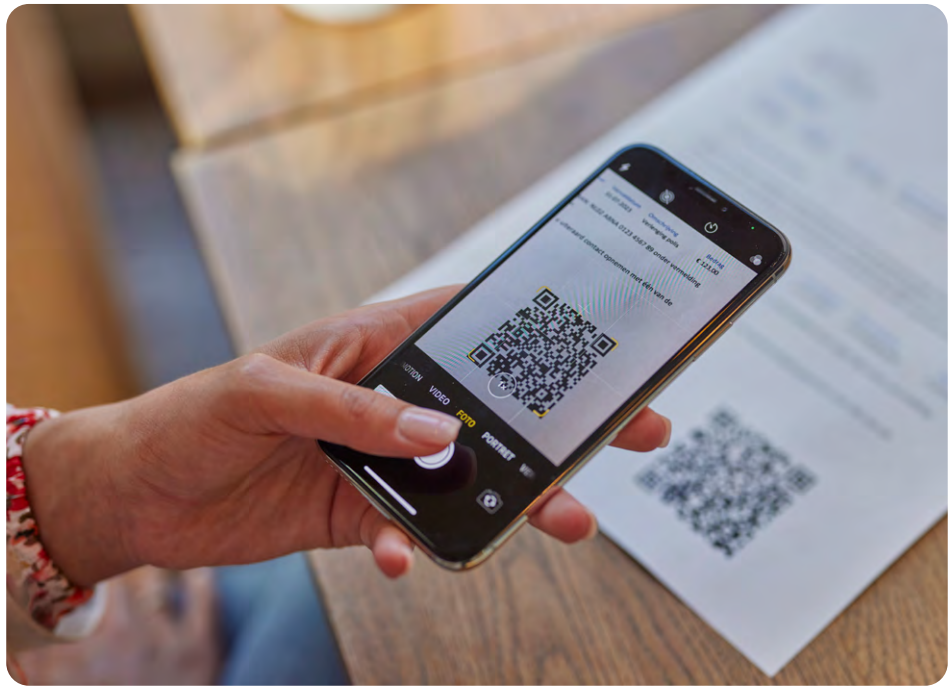
Ook samenwerking krijgt hierdoor een ander karakter. De Nederlandse traditie van samenwerking tussen banken, infrastructuurpartijen, marktpartijen, overheden en maatschappelijke organisaties blijft een belangrijk uitgangspunt, maar het speelveld waarbinnen die samenwerking plaatsvindt, wordt groter en minder overzichtelijk. Nationale overlegstructuren blijven relevant, maar worden onderdeel van een breder netwerk van Europese, internationale en publiek-private samenwerkingsverbanden. Niet elk onderwerp vraagt daarbij om dezelfde vorm van samenwerking. Rond thema's als fraude, cybersecurity, weerbaarheid, digitale

identiteit en interoperabiliteit zal gezamenlijke actie steeds belangrijker worden, terwijl op andere terreinen commerciële belangen en concurrentie leidend blijven.

Publieke belangen worden minder vanzelfsprekend impliciet geborgd binnen bestaande structuren. Toegankelijkheid, inclusie, veiligheid, continuïteit en vertrouwen blijven essentiële voorwaarden voor het betalingsverkeer, maar vragen in een internationaler en gefragmenteerder ecosysteem om explicietere afspraken over normen, verantwoordelijkheden en financiering. De uitdaging is daarbij niet om marktwerking en innovatie tegenover publieke belangen te plaatsen, maar om voortdurend te bepalen hoe beide met elkaar in balans kunnen worden gebracht.

Een vergelijkbare afweging speelt bij de economische houdbaarheid van het betalingsverkeer. De maatschappelijke eisen aan beschikbaarheid, veiligheid, weerbaarheid en toegankelijkheid nemen toe, terwijl ook de benodigde investeringen groeien. Tegelijkertijd verschuift een deel van de economische waarde naar partijen die de klantrelatie, data en distributiekanalen beheren, terwijl andere partijen verantwoordelijk blijven voor infrastructuur, compliance en risicobeheersing. Daarmee wordt de vraag wie investeert, wie profiteert en wie welke kosten en verantwoordelijkheden draagt, steeds belangrijker. Economische houdbaarheid vraagt daarom niet om één nieuw verdienmodel, maar om een periodieke herijking van de verdeling van kosten, opbrengsten en verantwoordelijkheden binnen het ecosysteem.

De strategische opgaven uit dit hoofdstuk staan daarbij niet los van elkaar. Minder Nederlandse invloed kan met name gevolgen hebben voor de wijze waarop publieke belangen worden geborgd. Nieuwe samenwerkingsvormen zijn nodig om gezamenlijke vraagstukken op het gebied van veiligheid en weerbaarheid aan te pakken. Keuzes over publieke voorzieningen hebben op hun beurt gevolgen voor de economische houdbaarheid van het systeem. De toekomst van het betalingsverkeer vraagt daarom om een integrale benadering waarin invloed, samenwerking, publieke belangen en economische houdbaarheid voortdurend in samenhang worden beschouwd. Het gaat daarbij niet om één besluit richting 2030, maar om een strategische agenda die periodiek opnieuw moet worden beoordeeld naarmate technologie, marktverhoudingen en regelgeving veranderen.

Nederland start vanuit een sterke positie. De hoge mate van digitalisering, het innovatievermogen van de Nederlandse samenleving en vooral de lange traditie van samenwerking vormen belangrijke kwaliteiten in een Europees betalingsverkeer dat verder integreert. De opgave richting 2030 is daarom niet om het bestaande Nederlandse model ongewijzigd te behouden, maar om de sterke elementen ervan te vertalen naar een nieuwe Europese en internationale context. Als Nederland daarin slaagt, kan het niet alleen zijn eigen efficiënte, veilige en toegankelijke betalingsverkeer behouden, maar ook actief bijdragen aan de verdere ontwikkeling van het Europese betalingsverkeer.

Bijlagen

6.1 Bronnenlijst

Dit rapport is gebaseerd op uitgebreid deskresearch, aangevuld met expertinterviews en validatiesessies. Hiervoor zijn meer dan 25 nationale en internationale rapporten, beleidsdocumenten, marktstudies en openbare publicaties geraadpleegd, aangevuld met interviews met experts uit de betaalmarkt en meerdere validatiesessies met de Betaalvereniging Nederland. Onderstaand overzicht bevat de belangrijkste bronnen die voor dit rapport zijn gebruikt.

Internationale marktstudies

1. McKinsey & Company – Global Payments Report 2025
2. Deloitte – Shaping the future of payments, Trends and insights for 2026
3. KPMG – The future of payments, 2024
4. Juniper Research – Top 10 Fintech & Payments Trends 2025
5. Capgemini – World Payments Report 2025
6. Boston Consulting Group – Global Payments Report 2025
7. Worldpay – Global Payments Report 2025
8. Visa – 10 key trends shaping the payments landscape, 2025
9. MPE – Merchant payments trends, 2025

Nederlandse sectorrapporten

10. Betaalvereniging Nederland – Jaarverslagen, publicaties en feiten & cijfers
11. De Nederlandsche Bank – Visie op Betalen 2026–2028
12. Nederlandse Vereniging van Banken – Inzicht in banken 2025
13. AFM – Trendzicht 2026
14. Thuiswinkel.org – Thuiswinkel Markt Monitor 2025
15. Mollie – Groeien in Europa: Payments Report 2026
16. Riverty – Navigating payment trends in 2025
17. European Payments Initiative – publieke documentatie over iDEAL en Wero

Europese instellingen

18. European Central Bank – Payments Strategy
19. European Central Bank – Retail Payments Strategy
20. European Central Bank – Digital Euro Progress Reports
21. European Commission – PSD3 / PSR voorstellen
22. European Commission – eIDAS 2.0
23. European Banking Authority – relevante consultaties
24. European Payments Council – Rulebooks
25. European Payments Council – 2025 Payments Threats and Fraud Trends Report

6.2 Overzicht van geïnterviewde experts

Ter validatie en verdieping van de deskresearch zijn gestructureerde interviews gehouden met experts uit verschillende hoeken van het betaalecosysteem. De geïnterviewden vertegenwoordigen onder meer banken, Europese betaalinitiatieven, de centrale bank en juridische expertise. De interviews zijn gebruikt om trends te toetsen, verschillende perspectieven te verzamelen en de analyse in dit rapport te verrijken. Individuele uitspraken zijn waar passend geanonimiseerd verwerkt in de tekst.

Naam	Organisatie	Expertise	Type organisatie
Ankur Sisodia	RiverBank	Internationale challenger bank	Fintech / neobank
Bas Winkel	**Bol.com**	**Merchant / e-commerce & embedded finance**	**Merchant / platform**
Daniel van Delft	EPI	Europese betaalinfrastructuur, iDEAL & Wero	Scheme - Europees betaalinitiatief
Ellerd Liem	**JustEat**	**Merchant / e-commerce & embedded finance**	**Merchant / platform**
Emanuel van Praag	Kennedy Van der Laan	Juridisch, regelgeving en marktordening	Juridisch advies
Eric Tak	**ECB**	**Centrale bank, retail payments en Digitale Euro**	**Centrale bank**
Gottfried Leibbrandt	Betaalvereniging Nederland	Brede sectorvisie	Onafhankelijk expert
Hans Overeem	**ING**	**Internationale bank & payments**	**Bank**
Paul Wolda	Rabobank	Retail banking en betaalstrategie	Bank
Wouter Bartels	**ABN AMRO**	**Internationale bank & payments**	**Bank**

Totstandkoming van het rapport

Aan de totstandkoming van dit trendrapport hebben Ivo Luijendijk, Jeroen de Bel, Mathijs Helgers, Marlyson Soleana en Ronald te Velde bijgedragen, evenals de betrokken experts en dossierhouders van Betaalvereniging Nederland.

6.3 Strategische vragen

Zoals aangegeven in de eindconclusie, kunnen de in dit rapport geschetste ontwikkelingen en scenario's voor de toekomst verschillende strategische vragen en uitdagingen opwerpen die dan wel door de betaalmarkt als geheel, dan wel door specifieke delen ervan dienen te worden opgepakt. De onderstaande strategische vragen sluiten aan op de vier thema's en bijbehorende scenario's uit hoofdstuk 5 (paragrafen 5.1 tot en met 5.4) en vormen een handvat voor verdere discussie en strategische keuzes.

5.1 Het beïnvloeden van een steeds internationaler ecosysteem

- Hoe kan Nederland zijn sterke positie als innovatieve betaalmarkt benutten om blijvend invloed uit te oefenen op de ontwikkeling van het Europese betalingsverkeer?
- Op welke kennis, expertise en innovatiekracht moet Nederland inzetten om ook richting 2030 een leidende rol binnen Europa te behouden?
- Hoe organiseert Nederland één krachtige stem richting Europa, ondanks de uiteenlopende belangen van marktpartijen, overheid en toezichthouders?

5.2 Het organiseren van effectieve samenwerking

- Op welke thema's is collectieve actie noodzakelijk, en waar kunnen marktpartijen juist zelfstandig blijven opereren?
- Welke vormen van samenwerking zijn nodig om innovatie te stimuleren én gezamenlijke belangen te blijven borgen?
- Hoe kunnen Nederlandse belangen worden geborgd wanneer een groeiend deel van het betalingsverkeer afhankelijk wordt van internationale, commerciële partijen?

5.3 Het expliciet borgen van publieke belangen

- Welke maatschappelijke belangen moeten ook richting 2030 collectief worden geborgd, en welke kunnen aan de markt worden overgelaten?
- Hoe kunnen toegankelijkheid, inclusie, veiligheid en continuïteit van het Nederlandse betalingsverkeer worden gewaarborgd als deze afwijken van Europese of mondiale normen en afspraken?
- Waar ligt de balans tussen enerzijds publieke sturing ter bescherming van maatschappelijke belangen en anderzijds het stimuleren van innovatie, concurrentie en marktwerking?

5.4 Het waarborgen van de economische houdbaarheid van het betalingsverkeer

- Welke investeringen zijn noodzakelijk om innovatie, weerbaarheid en publieke belangen ook op langere termijn te kunnen blijven financieren?
- Welke partijen zouden in de toekomst moeten investeren in de publieke betaalinfrastructuur, en hoe worden kosten en opbrengsten daarbij verdeeld?
- In welke mate moet het betalingsverkeer worden georganiseerd als een nutsvoorziening, en welke gevolgen heeft dit voor de verdeling van kosten, opbrengsten en verantwoordelijkheden tussen marktpartijen en overheden?

Colofon
Trendrapport Betalingsverkeer 2030: Duiden en gidsen binnen een steeds complexer speelveld.
Dit rapport is opgesteld in opdracht van Betaalvereniging Nederland en verkent hoe het Nederlandse betalingsverkeer zich richting 2030 kan ontwikkelen.

Opdrachtgever
Betaalvereniging Nederland

Onderzoek en redactie
Connective Payments
Betaalvereniging Nederland

Projectbegeleiding
Betaalvereniging Nederland

Contact
Betaalvereniging Nederland
Gustav Mahlerplein 33-35
1082 MS Amsterdam
www.betaalvereniging.nl

Publicatiedatum
November 2026
© 2026 Betaalvereniging Nederland.
Alle rechten voorbehouden.

Trendrapport betalingsverkeer 2030

Betaalvereniging Nederland

Powered by connective payments.

Expertise · Network · Value